

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΘ' • ΤΕΥΧΟΣ 2 • ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2000

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ 3η ΧΙΛΙΕΤΙΑ

Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών
και πάσης Ελλάδος κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

σελ. 3-7

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου

σελ. 8-9

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΤΕΚΝΑ

Θεοφιλεστάτου Επισκόπου Αχελώου Εύθυμιου

σελ. 10-11

ΜΕΤΑΝΟΙΑ: Η ΑΡΕΤΗ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Αρχμ. Μακαρίου Φιλοθέου

σελ. 12-13

ΤΟ ΑΣΚΗΤΙΚΟ ΗΘΟΣ

Αρχμ. Αγαθαγγέλου Χαραμαντίδη

σελ. 14-15

ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗΣ

Ή ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ;

Αρχμ. Παύλου Ιωάννου

σελ. 16-18

ΟΤΑΝ ΟΙ ΨΕΥΔΟΠΡΟΦΗΤΕΣ

ΔΙΑΨΕΥΔΟΝΤΑΙ

Πρωτοπρ. Κυριακού Τσουρού,
Γραμματέας της Σ.Ε. επί των Αίρέσεων

σελ. 19-22

«...ΚΑΙ ΕΠΕΣΚΕΨΑΣΘΕ ΜΕ»

Τριαντάφυλλο Κ. Μπολτέσου, θεολόγου - Δημοσιογράφου

σελ. 23-25

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΥΠΑΠΑΝΤΗΣ

Αγίου Κυρίλλου Αλεξανδρείας

σελ. 25

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ

ΑΠΟΡΙΕΣ

Ιωάννου Φουντούλη

σελ. 26-27

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

σελ. 28

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

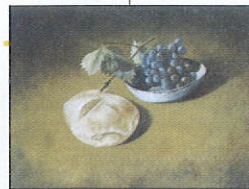
Μανώλη Μελινοῦ

σελ. 29

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

σελ. 30-31

ΕΞΟΦΥΛΛΟ

Έργο του Ζωγράφου
Χρήστου Γαρουφαλή

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς

Ιω. Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 72.18.308, Fax: 72.18.336
Διεύθυνση Διαδικτύου της Έκκλησίας
<http://www.ecclesia.gr>
Ηλεκτρονική διεύθυνση:
e-mail: iera-synodos@ath.fortnet.gr

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ

του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος
κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Υπό του Κλάδου Εκδόσεων
της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής
Υπηρεσίας της Έκκλησίας της Ελλάδος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Αρχμ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΧΑΡΑΜΑΝΤΙΔΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Όμ. Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών
Τακτικό μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας
των Επιστημών και των Τεχνών

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αρχμ. Μακάριος Φιλοθέου,
Αρχμ. Αθηναγόρας Δικαϊάκος,
Πρωτοπρ. Δημήτριος Τζέρπος,
Πρωτοπρ. Αδαμάντιος Αύγουστιδης
Πρωτοπρ. Ματθαίος Χάλαρης,
Αλέξανδρος Μ. Σταυρόπουλος,
Γεώργιος Φίλιππος

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Τμήμα Συντάξεως

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΒΕΕ

Ασκληπιοῦ 80, 114 71 Αθήνα

Τηλ. 36.24.728, 36.01.605 - Fax: 36.01.679

web site: www.papanikolaou.gr

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ 3η ΧΙΛΙΕΤΙΑ

Συνέντευξη του Μακαριωτάτου στον «Έφημέριο»

Σ' αυτήν την αποκλειστική συνέντευξή του προς τον «Έφημέριο», ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος κ.κ. Χριστόδουλος όμιλεί για την είσοδο της Έκκλησίας στην 3η Χιλιετία· αναλύει το σκοπό και τη σημασία του επικοινωνιακού έργου της στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα· περιγράφει με σαφήνεια τη στάση της απέναντι στους νέους, τις αίρετικές και παραθρησκευτικές οργανώσεις· τονίζει το ρόλο της σύγχρονης ένορίας· τέλος, εξάγει με σαφήνεια τη συμβολή της στη διαφύλαξη και βίωση της παράδοσης και τη δημιουργία του πολιτισμού.

Πώς βλέπετε την είσοδο της Έκκλησίας μας στην τρίτη μ.Χ. χιλιετία;

Με πίστη κι ελπίδα, όπως κάθε Χριστιανός. Η Έκκλησία μας, ως τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου και Σωτῆρος μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, πορεύεται ἐν χρόνῳ, ἀλλὰ μένει ἕως τὸ τέλος τοῦ αἰῶνα, εὐαγγελιζομένη τὸ μήνυμά Της πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Εἰδικότερα, ἡ Ἑλλαδικὴ Ὁρθόδοξη Έκκλησία στὴν ἀρχὴ τῆς νέας χιλιετίας ἔχει τὴν ιστορικὴ πρόκληση νὰ δώσει τὴν πνευματικὴ της παρουσία στὴν Ἐνωμένη Εὐρώπη και νὰ ἀποτελέσει τὴν πηγὴ ἐκείνη, ἀπὸ τὴν ὁποία οἱ Εὐρωπαῖοι ἀδελφοί μας θὰ ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ ξεδιψάσουν τὶς ψυχές τους.

Ποῖός εἶναι ὁ σκοπός της στὴν σύγχρονη ἐλληνικὴ πραγματικότητα;

Ἡ σύγχρονη ἐλληνικὴ πραγματικότητα ἐπηρεάζεται ἄμεσα ἀπὸ τὶς ἐξελίξεις στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση κι ἔμμεσα ἀπὸ τὴν παγκοσμιοποιούμενη σύγχρονη κοινωνία. Ὁ σκοπὸς τῆς Έκκλησίας δὲν ἀλλάσσει. Εἶναι ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ Της, δηλαδὴ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Ὅλοι ὅμως οἱ Χριστιανοί, και πρῶτα ἐμεῖς οἱ κληρικοί, ἔχουμε τὴν εὐθύνη νὰ εἴμαστε κοντὰ στὸν συνάνθρωπο, νὰ συμμετέχουμε στὰ προβλήματα και τὶς ἀνησυχίες του, νὰ ζοῦμε πραγματικὰ τὴ χαρά του και νὰ σφουγγίζουμε τὸ δάκρυ του, ὅταν ἀντιμετωπίζει δοκιμασίες.

Ποιά σημασία ἔχει τὸ ἐπικοινωνιακὸ ἔργο τῆς Έκκλησίας και πῶς προσδιορίζετε τὸ εὖρος του;

Γιὰ νὰ ἐπιτύχει στὸ ἔργο τῆς σωτηρίας ὁ κάθε κληρικὸς ὀφείλει νὰ ἔχει ἄμεση ἐπικοινωνία με τοὺς ἀνθρώπους και νὰ ἐπιτυγχάνει αὐτὸ πὸ ὀνομάζουμε Έκκλησία. Έκκλησία εἴμαστε ὅλοι, κληρικοί και λαϊκοί, κι ἂν ἐμεῖς, ὡς ποιμένες, δὲν προσεγγίζουμε τοὺς συνανθρώπους μας, τότε εἴμαστε ἀνάξιοι τῆς ἀποστολῆς μας. Ἄν οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι δὲν μετέδιδαν τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου σὲ ὅλη τὴν Οἰκου-

μένη, σήμερα δὲν θὰ ὑπῆρχε ἡ Ἐκκλησία. Ἄν δὲν ἦσαν πάντοτε κοντὰ στὸν ἄνθρωπο οἱ Ἅγιοι Πατέρες καὶ ἂν κοντὰ στὴν ἐδραίωση τῆς Πίστεως δὲν εἶχαν κοινωνικὲς εὐαισθησίες καὶ ἱεραποστολικὸ ζῆλο, δὲν θὰ εἶχε ἡ Ἐκκλησία μας τὴν σημερινὴ ἐξάπλωση. Ἄν στὴν κάθε ἐποχὴ δὲν προσάρμοζαν τὸν τρόπο τῆς μετάδοσης τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν θὰ ἦταν πάντοτε ἀποτελεσματικό. Ὁ τρόπος δὲν εἶναι κάτι στατικό, δὲν εἶναι κάτι ποὺ μπαίνει στὸ ράφι καὶ τὸ φυλάμε μήπως καὶ σκονιστεῖ. Εἶναι κάτι δυναμικό, γιατί ὁ κύριος σκοπὸς εἶναι νὰ μιλάμε στὸν ἄνθρωπο τῆς κάθε ἐποχῆς καὶ αὐτὸς νὰ μᾶς καταλαβαίνει. Ὅσοι θέλουν ἀποστεωμένη, ἀπὸ πρωτοβουλίες καὶ τρόπους προσέγγισης τοῦ λαοῦ, τὴν Ἐκκλησία δὲν κάνουν ἀπλῶς λάθος, εἶναι ἐκτεθειμένοι στὴν κρίση τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ οὐσιαστικὰ ἐπιδιώκουν ἐγωϊστικὰ Ἐκκλησία νὰ εἶναι αὐτοὶ κι ἐλάχιστοι ὅμοιοί τους καὶ ὄχι νὰ μεταδοθεῖ τὸ μήνυμά Της πρὸς ὅλους τοὺς συνανθρώπους μας.

Τώρα, ὡς πρὸς τὸν τρόπο βίωσης τοῦ μηνύματος τῆς Σωτηρίας. Πάντοτε θὰ ὑπάρχουν οἱ ἀναντικατάστατοι, ἄμεσοι, κατ' ἐξοχὴν πνευματικοὶ τρόποι συμμετοχῆς

Ἐμεῖς καλοῦμε τὰ παιδιά νὰ ἔρθουν κοντὰ μας γιὰ νὰ ἔχουν σταθερὴ πορεία στὴ ζωὴ τους. Καὶ τὰ ἔχουμε καλέσει νὰ ἔρθουν ὅπως εἶναι, χωρὶς ὄρους. Ὅρους βάζουν τὰ σωματεῖα, ἡ Ἐκκλησία ἀνοίγει μόνο τὴν ἀγκαλιά της καὶ προσκαλεῖ ὅλους.

στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Πρὸ πάντων ἡ ἐνεργὸς παρουσία μας στὴ Θεία Λειτουργία καὶ στὶς ἄλλες Ἱερές Ἀκολουθίες, ἀλλὰ καὶ ἡ βιωματικὴ συμμετοχὴ μας στὰ Ἅγια Μυστήρια, κυρίως στὴν Ἱερὰ Ἐξομολόγηση καὶ τὴν Θεία Εὐχαριστία. Παράλληλα, πάντοτε ἔχουν τὴν ἀξία τους οἱ ὁμιλίες, οἱ συζητήσεις, οἱ συνάξεις, τὸ Θεῖο Κήρυγμα, τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, οἱ ἄλλες ἐκδηλώσεις καὶ ἡ ἀμεσότητα τῆς σχέσης τοῦ ποιμένα μὲ τὸ ποίμνιό του καὶ ἡ ἐναγώνια ἀναζήτηση τοῦ «ἀπολωλὸτος». Ἄλλὰ δὲν ἀρνούμεθα τὰ ἐπιτεύγματα τῆς σύγχρονης τεχνολογίας, ποὺ ἐμεῖς χρησιμοποιοῦμε πρὸς δόξαν Κυρίου. Δὲν ἀρνούμεθα τὸ Ἰντερνέτ, τὸ ραδιόφωνο, τὰ ἐντυπα, δὲν ἀρνούμεθα τὴν τηλεόραση, ποὺ μελετάμε τὴν χρησιμοποίησή της.

Λέγεται ὅτι οἱ νέοι ἔχουν ἔλθει σήμερα κοντὰ στὴν Ἐκκλησία. Πόσο εἶστε ἱκανοποιημένοι καὶ τί πρέπει ἀκόμη νὰ γίνει καὶ νὰ γίνετα ἀπὸ τὴν ποιμαίνουσα Ἐκκλησία;

Συγκινούμαι, ὅταν βλέπω τὰ νιάτα νὰ γεμίζουν τοὺς ἱερούς ναοὺς μας, καὶ μὲ διακατέχει ἡ κατὰ Θεὸν ἐλπίδα ὅτι, ὅταν πάρουν ἀπὸ μᾶς τὴ σκυτάλη γιὰ νὰ συνεχίσουν τὴν πορεία τοῦ Γένους, θὰ τὰ καταφέρουν καλύτερα ἀπὸ μᾶς. Γιὰ ὅτι κακὸ βλέπουμε στὰ παιδιά, τοὺς ἑαυτοὺς μας πρέπει νὰ θεωροῦμε ὑπευθύνους. Ἐμεῖς καλοῦμε τὰ παιδιά νὰ ἔρθουν κοντὰ μας, γιὰ νὰ ἔχουν σταθερὴ πορεία στὴ ζωὴ τους. Καὶ τὰ ἔχουμε καλέσει νὰ ἔρθουν ὅπως εἶναι, χωρὶς ὄρους. Ὅρους βάζουν τὰ σωματεῖα, ἡ Ἐκκλησία ἀνοίγει μόνο τὴν ἀγκαλιά της καὶ προσκαλεῖ ὅλους. Αὐτοὶ ποὺ παριστάνουν τοὺς εἰσαγγελεῖς ἢ τοὺς προκροῦστες τῆς νεολαίας κάνουν λάθος. Ὁ Κύριος κάλεσε «πάντας τοὺς κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένους», πῆγε νὰ φάει στὸ σπίτι τοῦ Ζακχαίου, ποὺ ἔδειξε ἐνδιαφέρον νὰ τὸν δεῖ. Ὁ ἀπόστολος Φίλιππος, ὅταν βλέπει τὸν φίλο του Ναθαναήλ, ποὺ ἀμφιβάλλει ἂν κάτι καλὸ μπορεῖ νὰ προέλθει ἀπὸ τὴ Ναζαρέτ, δὲν τὸν προτρέπει νὰ μετανοήσῃ, ἀλλὰ τοῦ λέει «ἔρχου καὶ ἴδε». Ἡ μετάνοια εἶναι ἡ μεγαλύτερη κατάκτηση ποὺ μπορεῖ νὰ πετύχει ὁ ἄνθρωπος. Ἄλλὰ

αυτή δὲν ἐπιτυγχάνεται ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε μὲ συνταγές, οὔτε βεβαίως μὲ τὴν ἐγωϊστικὴ μας ἀντίληψη ὅτι ὁ καθέννας μας καὶ μόνον εἶναι ὁ ἅγιος καὶ κατέχει τὴν ἀλήθεια. Μὲ τὸ νὰ πεῖς στὸ νέο «ἔλα ὅπως εἶσαι» δὲν σημαίνει ὅτι ἀποδέχεσαι τὴν ὅποια ἁμαρτία του. Ἀποδέχεσαι τὸν ἴδιο ὡς τέκνο τοῦ Θεοῦ, πού ἀναζητεῖ τὸν Κύριο. Καὶ γίνεσαι ἡ βακτηρία γιὰ τὴ σωτηρία του. Αὐτὸ μὲ ἀπόλυτο σεβασμὸ στὴν προσωπικότητά του καὶ στὴν ἐλευθερία του. Ὁ Κύριος πλησίαζε τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος δὲν δίστασε νὰ συναντήσῃ καὶ νὰ καλέσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ τοὺς εἰδωλολάτρεις νὰ προσέλθουν στὴν Ἐκκλησία. Δὲν μποροῦμε ἐμεῖς νὰ γίνουμε ἀνώτεροί τους καὶ νὰ τοὺς διορθώσουμε... Δὲν μπορεῖ ἐμεῖς νὰ ζητᾶμε νὰ γίνουν τὰ παιδιά μας ὅπως ἐμεῖς τὰ θέλουμε, μὲ τις ξεπερασμένες πλέον ἀντιλήψεις μας. Τὰ χάνουμε ἔτσι τὰ παιδιά μας καὶ ἡ εὐθύνη μας εἶναι πολὺ μεγάλη.

Ἡ Ἐκκλησία βλέπει τὸν ἄνθρωπο ὡς ψυχοσωματικὴ ὄντοτητα. Ἔτσι φροντίζει κυρίως γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του, ἀλλὰ δὲν ἀγνοεῖ τίς ὑλικές του ἀνάγκες. Εἶναι, λοιπόν, μαζί του σὲ κάθε πτυχὴ τῆς ζωῆς του, στὴ χαρὰ καὶ στὴ λύπη, στὴν ἀνησυχία καὶ στὰ προβλήματα του, στὴν ἀνέχεια καὶ στὶς οικονομικὲς του δυσχέρειες. Πρὸ πάντων δίνει τὴν καρδιά της καὶ δείχνει τὴν ἀνθρωπιά της στὸν καθένα, χωρὶς νὰ ἐξετάζει φυλὴ, θρησκεία ἢ χροῖμα δέρματος.

Ἡ Ἔνορία εἶναι τὸ κύτταρο τῆς ὀρθόδοξης ζωῆς. Πῶς θὰ γίνῃ ἀκόμη πιὸ συνεκτικὸς ὁ δεσμὸς τῶν Χριστιανῶν;

Ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία ἄρχισα τὴ διακονία μου στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα μου μελήματα ἦταν ἡ συμμετοχὴ ὅσο γίνεται περισσοτέρων λαϊκῶν στὴ ζωὴ τῆς ἐνορίας. Ἔτσι ἀπὸ τὸ 1998 ξεκινήσαμε τίς κληρικολαϊκὲς συνελεύσεις σὲ ὅλες τίς ἐνορίες τῆς Ἀθήνας, ἐνῶ μὲ εἰδικὲς ἐγκυκλίους μας ζητοῦμε ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς νὰ φροντίσουν γιὰ τὴ μεγαλύτερη συμμετοχὴ τῶν λαϊκῶν στὶς δραστηριότητές τους. Χωρὶς τὸ λαϊκὸ στοιχεῖο ἡ Ἐκκλησία δὲν ὑπάρχει καὶ οἱ ἀδελφοί μας πού δὲν φοροῦν τὸ ράσο δὲν εἶναι μὲν ποιμένες, ἀλλὰ μποροῦν νὰ ἔχουν ἄλλα διακονήματα στὴ ζωὴ τῆς ἐνορίας καὶ νὰ αἰσθάνονται ὅτι εἶναι πνευματικὰ καὶ κοινωνικὰ χρήσιμοι.

Οἱ αἱρέσεις καὶ ἡ παραθρησκεία στήνουν διαρκῶς παγίδες καὶ παρασύρουν νεαρῆς κυρίως ἡλικίας ἄτομα. Ζητήσατε ἀπὸ τὴ Βουλὴ καὶ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας τὴ δημιουργία Γραφείου Προστασίας ἀπὸ τὴ δράση τους. Πῶς ἀντιλαμβάνεσθε τὴ λειτουργία του καὶ τί πρέπει νὰ γίνῃ στὰ σχολεῖα;

Ὅταν μιλάμε γιὰ τίς αἱρέσεις ἀναφερόμαστε σὲ ἐκεῖνες τίς ὀργανώσεις πού αἰχμαλωτίζουν τὸν ἄνθρωπο, τοῦ ἀφαιροῦν τὴ θέληση καὶ τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία, τὸν κάνουν πειθήνιο ὄργανό τους καὶ τὸν κατευθύνουν γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν σκοπῶν τους. Αὐτὲς δὲν ἔχουν καμία σχέση μὲ τὸν Χριστιανισμό καὶ εἶναι ἐπικίνδυνες ὄχι μόνον γιὰ τὴν κοινωνία, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ἴδιο τὸ κράτος. Ἐπομένως, πρέπει νὰ ληφθοῦν γι' αὐτὲς ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέτρα πού λαμβάνονται καὶ γιὰ τίς ὀργανώσεις ἐκεῖνες πού ἐπιδιώκουν τὴν κατάλυση τοῦ κράτους καὶ τὴν κατάργηση τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ πολίτη. Σ' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ βοηθήσῃ μὲ τὸ νὰ ἀποτελεῖ συμβουλευτικὸ ὄργανο τῆς Πολιτείας καὶ νὰ ἐνημερώνει τὸ λαὸ καὶ βεβαίως τὴ νεολαία γιὰ τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴν δράση αὐτῶν τῶν ὀλοκληρωτικῆς ἀντίληψης καὶ κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρα ὀργανώσεων.

Σε μιὰ περίοδο πτώσεως τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν, ἡ Ἐκκλησία πῶς μπορεῖ νὰ βοηθήσει γιὰ τὴν ἀναβάθμιση τῆς γλώσσας, τῆς παιδείας, τῆς παράδοσης τοῦ λαοῦ μας;

Ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φύση καὶ τὸ σκοπὸ τῆς ἡ Ἐκκλησία δημιουργεῖ παιδεία καὶ πολιτισμό. Καὶ σήμερα, λοιπόν, ὅπως πάντοτε, δίνει τὸ παράδειγμα τῆς αἰσθητικῆς ἀντίληψης καὶ τῆς συνέχειας τοῦ μακραίωνος πολιτισμοῦ ποὺ ἔχει δημιουργήσει. Ἡ ἴδια ἡ Θεῖα Λειτουργία, πέραν τοῦ γεγονότος ὅτι ἀποτελεῖ τὸ κέντρο τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, εἶναι μοναδικὸ πολιτισμικὸ στοιχεῖο. Ἐπειτα, ἡ γλώσσα διατηρεῖται στὴν Ἐκκλησία μας ἀλώβητη ἐπὶ αἰῶνες καὶ ἀποτελεῖ ἀπὸ παράδειγμα τῆς συνέχειας τῆς.

Ἡ ἐπίγνωση τῆς ἰδιοπροσωπίας μας καὶ ἡ αὐτογνωσία μας εἶναι τὰ ἰσχυρότερα ὄπλα ἐναντίον τῆς μετατροπῆς μας σὲ ἓνα μικρὸ μέρος τῆς πολτοποιημένης πολιτισμικῆς παγκόσμιας κοινωνίας. Μᾶς χρειάζονται ὡς Ὁρθοδοξία καὶ ὡς Ἑλληνισμὸς οἱ ἐπιγενόμενοι. Θὰ θεωρηθεῖ ἐγωϊστικὸ. Πιστέψτε ὅτι τὸ λέω μὲ ὅλη τὴν εὐκρίνεια τῆς ψυχῆς μου καὶ μετὰ ἀπὸ πολλὴ μελέτη καὶ δὲν τὸ λέει μόνο ἡ ταπεινότητά μου. Τὸ τοῖζουν πολλοὶ σύγχρονοι διανοούμενοι. Τὸ ἑλληνικὸ ἀρχαῖο πνεῦμα, εἴτε στὴ φιλοσοφία, εἴτε στὴν κοινωνία, εἴτε στὴν πολιτικὴ, εἴτε στὴν τέχνη, εἶναι ἀξεπέραστο. Ἐξάλλου ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει μιὰ πρόταση ζωῆς πνευματικῆς, ποὺ προσφέρει χαρὰ καὶ εἰρήνη στὴν καρδιά, ἐπίσης ἀξεπέραστη.

τις παραδόσεις τοῦ Γένους, ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία εἶναι κατ' ἐξοχὴν Παράδοση. Ἀλλὰ δὲν λείπουν οἱ προσπάθειες γιὰ τὴ διατήρηση ὅλων ἐκείνων τῶν πολιτισμικῶν στοιχείων ποὺ κληρονομήσαμε ἀπὸ τοὺς γονεῖς, τοὺς παπποῦδες καὶ τίς γιαγιάδες μας. Αὐτὸ εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἀποτελεῖ τὴν κιβωτὸ ποὺ ἐντὸς τῆς διασώζεται ὅλη ἡ ζωντανὴ παράδοση, ἀλλὰ δὲν εἶναι μουσεῖο. Παράλληλα μὲ τὴ διαφύλαξη καὶ βίωση αὐτῆς τῆς παράδοσης καὶ μὲ βάση αὐτὴ προχωροῦμε καὶ δημιουργοῦμε τὴ δική μας παράδοση, ἀνάλογα μὲ τίς ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς μας καὶ τίς ἀναζητήσεις τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου.

Πολιτισμὸς, κοινωνικὸ ἔργο, ἀνθρωπιστικὲς καὶ περιβαλλοντικὲς πρωτοβουλίες, λατρευτικὴ ἀνανέωση, ἀποτελοῦν προτεραιότητες στὴ ζωὴ καὶ δράση τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία βλέπει τὸν ἄνθρωπο ὡς ψυχοσωματικὴ ὄντοτητα. Ἐτσι φροντίζει κυρίως γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του, ἀλλὰ δὲν ἀγνοεῖ τίς ὑλικὲς του ἀνάγκες. Εἶναι, λοιπόν, μαζί του σὲ κάθε πτυχὴ τῆς ζωῆς του, στὴ χαρὰ καὶ στὴ λύπη, στὴν ἀνησυχία καὶ στὰ προβλήματα του, στὴν ἀνέχεια καὶ στὶς οἰκονομικὲς του δυσχέρειες. Πρὸ πάντων δίνει τὴν καρδιά τῆς καὶ δείχνει τὴν ἀνθρωπιά τῆς στὸν καθένα, χωρὶς νὰ ἐξετάζει φυλὴ, θρησκεία ἢ χροῦμα δέρματος. Ὅπως γνωρίζετε ἤδη ὑπάρχουν στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ σὲ πολλὰ Μητροπόλεις βρεφοκομεῖα, παιδικοὶ σταθμοί, γηροκομεῖα, ἄσυλα ἀνιάτων, ἐστιατόρια, ὅπου σιτίζονται δωρεὰν ἑκατοντάδες συνάνθρωποί μας, ἐνῶ παράλληλα τὰ φιλόπτωχα ταμεῖα προσφέρουν ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων οἰκονομικὴ συμπαράσταση στοὺς ἐμπερίστατους ἀδελφούς μας. Ἀκόμη, ὑπάρχουν κληρικοὶ μας, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴ συμπαράσταση ἑκατοντάδων λαϊκῶν φροντίζουν γιὰ τὴν ἀποφυλάκιση κρατουμένων γιὰ χρέη καὶ γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἐπανένταξη τῶν ἀποφυλακισθέντων. Τέλος, ἡ Ἐκκλησία δὲν ξεχνᾷ καὶ μὲ προσοχὴ μελετᾷ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν μαστίγων τῆς ἐποχῆς μας, ποὺ εἶναι τὸ Aids καὶ τὰ ναρκωτικά, πέραν τῶν προτάσεων τῆς περὶ ἐγκρατείας στὴν πρώτη καὶ σωστῶν οἰκογενειῶν στὴ δεύτερη.

Ἐκκοσμίκευση καὶ ἐπαγγελματισμὸς ἀπειλοῦν τὴν πνευματικότητα τῆς Ὁρθοδοξίας. Πῶς τίς ἀντιμετωπίζετε;

Ὁ πειρασμὸς τῆς ἐκκοσμίκευσης πάντοτε ὑπῆρχε στὴν Ἐκκλησία. Ὁ Κύριος μᾶς ἔδωσε τὴ λύση: «ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ

Θεῶ». Ὅμως ἡ φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ ποιμνιό της σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς του δὲν εἶναι ἐκκοσμίκευση, εἶναι ἐνδιαφέρον. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐντολὴ τοῦ Κυρίου. Ἐκκλησία εἴμαστε ὅλοι, καὶ οἱ πολιτικοί μας, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ πῶ διακρίνονται γιὰ τὴν εὐσέβειά τους. Τὸ ἐνδιαφέρον μας γιὰ τὸν πιστὸ λαὸ δὲν ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν κατὰ κόσμον ἐξουσία. Ἐμεῖς μιλάμε γιὰ πνευματικὴ διακονία καὶ τὴ φροντίδα γιὰ τὶς ὑλικὲς ἀνάγκες τοῦ ποιμνίου μας τὴ βλέπουμε ὡς ὑποβοηθητικὴ στὴ σωτηρία του καὶ ξεκινᾷ ἀπὸ τὰ ἐσωτερικά μας βιώματα γιὰ τὴν ἔμπρακτη καὶ δι' ἔργων ἀγάπη ποὺ πρέπει νὰ ἔχουμε στὸν συνάνθρωπό μας.

Ὡς πρὸς τὸν ἐπαγγελματισμὸ εἶναι κάτι ποὺ δὲν ταιριάζει μὲ τὸν κληρικό. Ὁ ἐπαγγελματισμὸς εἶναι ἐκκοσμίκευση καὶ ἄρα κάτι ἀπαράδεκτο γιὰ τὸν Χριστιανό. Ἡ χειροτονία δὲν εἶναι λήψη ἑνὸς πτυχίου, οὔτε ἓνα ἐφόδιο ἐπαγγελματικῆς ἀποκαταστάσεως, οὔτε βεβαίως μέσον πλουτισμοῦ. Ἡ Ἱερωσύνη δὲν εἶναι ἐπάγγελμα. Ἐπομένως, ὅποιος «συνδικαλιζέται» ἢ πηγαίνει τὸ πρωτὶ στὴν Ἐκκλησία, σὰ νὰ πηγαίνει στὴ δουλειά του καὶ διάζεται νὰ γυρίσει στὸ σπίτι του γιὰ νὰ ξαπλώσει, ὅποιος περισσότερο ἀσχολεῖται μὲ τὶς προσωπικὲς του ὑποθέσεις παρὰ μὲ τὸ ποιμνιό του, ὅποιος ἔχει ξεχωρίσει τὸ μέρος τοῦ ποιμνίου του ποὺ ἐπισκέπτεται, ἀνάλογα μὲ τὴν πολλαπλὴ φροντίδα ποὺ τοῦ παρέχεται, εἶναι ἀνάξιος γιὰ κληρικός. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ζήτησα οἱ ὅποιοι κληρικοὶ εἶναι αὐτῆς τῆς ἀντίληψης νὰ μετανοήσουν, νὰ συναισθανθοῦν τὸ βάρος τῆς εὐθύνης τους καὶ ἢ νὰ γίνουν σωστοὶ κληρικοὶ ἢ νὰ παραιτηθοῦν τοῦ λειτουργήματός τους. Ὅποιοδήποτε τέτοιο περιστατικὸ κληρικοῦ θὰ ἐλεγχθεῖ σύμφωνα μὲ τοὺς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὅμως πρέπει νὰ σημειώσω ὅτι ὁ κάθε κληρικός δὲν παύει, ὅσο ἀμαρτωλὸς κι ἂν εἶναι, νὰ ἀποτελεῖ δοχεῖο τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Παγκοσμιοποίηση, γραικυλισμὸς, ξενομανία, ποιῆς ἐπιπτώσεις μποροῦν νὰ ἔχουν στὴν ἑλληνορθόδοξη συνείδηση καὶ ταυτότητά μας καὶ πῶς ἀναχαιτίζονται;

Ἡ ἐπίγνωση τῆς ἰδιοπροσωπίας μας καὶ ἡ αὐτογνωσία μας εἶναι τὰ ἰσχυρότερα ὄπλα ἐναντίον τῆς μετατροπῆς μας σὲ ἓνα μικρὸ μέρος τῆς πολτοποιημένης πολιτισμικῆς παγκόσμιας κοινωνίας. Μᾶς χρειάζονται ὡς Ὁρθοδοξία καὶ ὡς Ἑλληνισμὸς οἱ ἐπιγενόμενοι. Θὰ θεωρηθεῖ ἐγώιστικό. Πιστέψτε ὅτι τὸ λέω μὲ ὅλη τὴν εὐκρίνεια τῆς ψυχῆς μου καὶ μετὰ ἀπὸ πολλὴ μελέτη καὶ δὲν τὸ λέει μόνο ἡ ταπεινότητά μου. Τὸ τονίζουν πολλοὶ σύγχρονοι διανοούμενοι. Τὸ ἑλληνικὸ ἀρχαῖο πνεῦμα, εἴτε στὴ φιλοσοφία, εἴτε στὴν κοινωνία, εἴτε στὴν πολιτικὴ, εἴτε στὴν τέχνη, εἶναι ἀξεπέραστο. Ἐξᾴλλου ἡ Ὁρθοδοξία ἔχει μιὰ πρόταση ζωῆς πνευματικῆς, ποὺ προσφέρει χαρὰ καὶ εἰρήνη στὴν καρδιά, ἐπίσης ἀξεπέραστη. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν πρόταση ξέφυγε ὁ ἄνθρωπος τῆς δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ ὅσο κι ἂν προοδεύει τεχνολογικὰ καὶ οἰκονομικὰ βρίσκεται πάντα σὲ πνευματικὸ ἀδιέξοδο καὶ ἡ πρόταση τῆς Ἐκκλησίας μας φαντάζει πάντα ὡς φάρος καὶ δείκτης πορείας γιὰ ὅλους. Ἄν λοιπὸν παραιτηθοῦμε ἀπὸ τὶς ἀρχές καὶ τὶς παραδόσεις μας, δὲν θὰ ἀδικήσουμε μόνο τοὺς ἑαυτοὺς μας, θὰ βλάψουμε καὶ τοὺς συνανθρώπους μας σὲ ὅλο τὸν πλανήτη ποὺ ἀναζητοῦν ἓνα νόημα στὴ ζωὴ τους καὶ ἓνα πολιτισμικὸ βᾶθρο, γιὰ νὰ οἰκοδομήσουν τὴ μετανεωτερικὴ κοινωνία τους.

Προλεγόμενα στην Ποιμαντική του Γάμου καὶ τῶν σχέσεων τῶν δύο φύλων

Τοῦ Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου

Οἱ ἱερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔρχονται καθημερινῶς ἀντιμέτωποι μὲ τὴν πλημμυρίδα τῶν ἀνησυχητικῶς πληθυνθέντων διαζυγίων ἢ μὲ προβλήματα, ποὺ σκιάζουν τὶς συναισθηματικὲς καὶ βιοτικὲς σχέσεις πολλῶν ἀνδρογύνων, ἀκόμη καὶ μνηστευμένων ἢ ἐρωτευμένων, οἱ ὁποῖοι διαπιστώνουν ὅτι ἔχει ψυγῆ ἢ κινδυνεύει νὰ ψυγῆ ἡ ἀγάπη τους.

Ἡ ἀγάπη αὐτή, ποὺ θεωρεῖται συνώνυμη πρὸς τὸν ἔρωτα, συναρτᾶται στὴ Δύσι ὅλον ἐν καὶ περισσότερον πρὸς τὸν ἑορτασμὸ κατὰ τὴν 14ῃ Φεβρουαρίου τῆς μνήμης τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ ἀγίου Βαλεντίνου ὡς προστάτου τῶν ἐρωτευμένων. Ὁ ἐμπορευματοποιηθεὶς αὐτὸς ἑορτασμὸς, τοῦ ὁποῖου ἡ σχέση πρὸς τὴν προβολὴ τοῦ ἰδεώδους τοῦ ἀληθοῦς ἔρωτος εἶναι ἀμφίβολη ἢ καὶ οὐσιαστικῶς ἀνύπαρκτη, ἔχει ἀρχίσει, ὡς μὴ ὄφειλε, νὰ διαδίδεται καὶ στὴν Ὁρθόδοξη Ἑλλάδα. Γι' αὐτὸ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος τὴν 23ῃ Ἰανουαρίου ἐ.ε. στὴν καθιερωμένη ἐκπομπὴ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἔχει τὸν τίτλο «Λόγος - Διάλογος», ἀποτρέποντας ἀπὸ τὸν ξενόφερτον αὐτὸν ἑορτασμὸ, τόνισε ὅτι ἡ ἀγάπη τῶν ὀρθοδόξων ζευγαριῶν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἑορτάζεται ὄχι μέσα σὲ ἐμπορευματοποιημένα καὶ κοσμικὰ δυτικὰ πλαίσια, ἀλλὰ μέσα σὲ καθαρῶς ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἀγιαστικὴ ἀτμόσφαιρα διὰ συμβολικῆς πνευματικῆς συνδέσεως μὲ ἓνα ἀπὸ τὰ χρι-

στιανικὰ ζευγάρια, ποὺ μνημονεύονται στὸ Ὁρθόδοξο Ἀγιολόγιο. Ὑπέδειξε δὲ ὡς παράδειγμα τέτοιου ἀνδρογύνου τοὺς ἀγίους Ἀκύλα καὶ Πρίσκιλλα.

Ἡ ὑπόδειξη αὐτὴ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἔγινε, διότι οἱ ἅγιοι Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα εἶχαν θεμελιώσει τὴν εὐτυχία τους πάνω στὴν ἀγάπη τους, ἡ ὁποία θερμαινόταν συνεχῶς ἀπὸ τὴν ἀγάπη τους πρὸς τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ἡ ἀγάπη αὐτὴ ἐμφύχωνε τὴν «κατ' οἶκον Ἐκκλησίαν» τους. Τὸ σπίτι τους ἦταν ἀκτινοβόλο ἱεραποστολικὸ ὄρμητήριο καὶ κέντρο ἐκκλησιαστικῆς διακονίας. Γιὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοὺς συζύγους γράφει χαρακτηριστικῶς ὁ Ἀπ. Παῦλος: «Ἀσπασθε Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν, τοὺς συνεργοὺς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν» (Ρωμ. 1στ', 4-5). Ὅταν ἦλθαν ἀπὸ τὴν Ρώμη στὴν Κόρινθο (Πράξ. 17, 1-2), ἔδρασαν εἰς αὐτὴν μαζὶ μὲ τὸν Ἀπ. Παῦλον, ὁ ὁποῖος «προσηλθὲν αὐτοῖς, καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι ἔμενε παρ' αὐτοῖς, καὶ εἰργάζοντο ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῆ τέχνης»

(Πράξ. ιη', 3). Ἐπίσης, ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα ἐργάσθησαν ἱεραποστολικῶς στὴν Ρώμη καὶ στὴν Ἔφεσο.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος περιορίσθηκε ν' ἀναφερθῆ δειγματοληπτικῶς στὸ πρότυπο τῆς συζυγικῆς ἀγάπης τοῦ ἱεραποστολικοῦ αὐτοῦ ζεύγους ἔνεκα τῆς στενοτάτης συνδέσεώς του μὲ τὸν Ἰδρυτὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Ἀπ. Παῦλο καὶ ἔνεκα χρονικῆς γειτνιάσεως τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης του μὲ τὸν ἑορτασμό τῆς μνήμης τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ ἀγίου Βαλεντίνου. Ἄλλ' ὁ Μακαριώτατος εἶχεν ἀναμφιβόλως στὸν νοῦ του καὶ πολλὰ ἄλλα

ὑποδειγματικὰ ἅγια χριστιανικὰ ἀνδρόγυνα, λ.χ. τὴν οἰκία Στεφανᾶ (Α' Κορ. ιστ', 15), τὸν Τίτον Φλάβιον Κλήμεντα καὶ τὴν Δομιτίλλαν, τὸν Χρῦσανθον καὶ τὴν Δαρειάν τὴν Ἀθηναίαν, τὸν Τιμόθεον καὶ τὴν Μαύραν, τὸν Ἀδριανὸν καὶ τὴν Ναταλίαν, τὸν Βασίλειον (πατέρα τοῦ Μ. Βασιλείου) καὶ τὴν Ἐμμέλειαν (Περισσότερα γι' αὐτοὺς βλ. στὸ ἔργο: Εὐαγγ. Θεοδώρου, Οἰκοδόμοι πολιτισμοῦ, Ἀθῆναι, 1962, σσ. 109-112). Τὸ ποιμαντικὸν ἔργον πρέπει νὰ προβάλλῃ στοὺς νέους καὶ σ' ἐκείνους, πού εἶναι νεόνυμφοι ἢ μνηστευμένοι καὶ μελλονύμφοι, τὰ ἀνδρόγυνα τοῦ Ἀγιολογίου μας ὡς πρότυπα πίστεως καὶ ἀληθινῆς ἀγάπης.

Γι' αὐτοὺς, ὅπως καὶ γιὰ τοὺς διαζευγμένους καὶ τὰ τραυματισμένα—ἀπὸ τὰ διαζύγια—παιδιά, ὅπως προσέθεσεν ὁ Μακαριώτατος, ἡ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ οἱ Ἱ. Μητροπόλεις θὰ προωθήσουν τὴν ἴδρυσιν

νέων εἰδικῶν Σεμιναρίων, Σχολῶν Γονέων καὶ Κατασκηνώσεων, πού θὰ προστεθοῦν στὶς ἤδη ὑπάρχουσες. Πρὸς ἐνίσχυσι τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐφημερίων στὴν ποιμαντικὴ αὐτὴ προσπάθεια θὰ ἐπιδιωχθῆ νὰ γίνουν προσεχῶς προσανατολιστικὲς ὑποβολὲς μέσα σὲ μερικὲς σελίδες τοῦ «Ἐφημερίου», πού θὰ προστεθοῦν σὲ σχετικὲς παλαιότερες καὶ θὰ ἀναφέρονται στὴν ποιμαντικὴ τοῦ γάμου καὶ τῶν σχέσεων τῶν δύο φύλων καὶ θὰ ἀποβλέπουν στὴν ὑπόμνησι τόσο τῶν αἰτίων τῆς διαλύσεως τῆς οἰκογενείας, ὅπως καὶ τῶν προϋποθέσεων καὶ ἐκφάνσεων τοῦ γνησίου ἔρωτος καὶ τοῦ ἐπιτυχημένου ἐν Χριστῷ γάμου.

«Ὅτε παρεγένετο Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, τότε Μιχαὴλ τὰ νυμφικὰ ἠτύρεπιζεν, ὁ δὲ Γαβριὴλ ταῖς συζυγίαις στέφανα ἔπλεκεν, οἱ ἄγγελοι ἔχαιρον... ὁ ἀὴρ ἐστιλβούτο ἐπὶ τῇ εὐτρεπίσει τοῦ γάμου... τὰ ζῶα εἰς συνάντησιν τοῦ γάμου συνέτρεχον, τὰ δένδρα λυγίζόμενα τοῖς κλάδοις κατεσείουν, ἡ θάλασσα καὶ πᾶσα κτίσις ἐφαιδρύνετο, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐννυμφαγῶγει, ὁ Πατὴρ τῶν ἀπάντων ἐπευλόγει... εὐλογηθεὶς καὶ σύ, νυμφίε, ὡς ὁ Ἀβραάμ... ἀγαπήσεις γυναῖκα, ἣν ἔδωκέ σοι Κύριος ὁ Θεός...»

(Εὐχὴ στὸ Γάμο, ἀπὸ τὸν Κώδικα 958 τῆς Μονῆς Σινᾶ τοῦ 10ου αἰώνα)

Ἡ πνευματικὴ πατρότητα

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΤΕΚΝΑ

Τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀγελώου Εὐθυμίου

Σημαντικό, ὡστόσο, ρόλο στήν ἄσκηση τοῦ χαρίσματος τῆς πνευματικῆς πατρότητας διαδραματίζουν ἐπίσης καί οἱ πιστοί. Οἱ πιστοί, τὰ «πνευματικά τέκνα», ἀποτελοῦν τὸν δεύτερο πόλο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ λειτουργήματος. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητη μιὰ σχετικὴ ἐνημέρωση καὶ ἀγωγή τῶν πιστῶν τόσο γιὰ τὴ φύση καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτῆς λειτουργίας ὅσο καὶ γιὰ τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ καταφεύγουν σ' αὐτήν.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ βασικὰ στοιχεῖα πού πρέπει νὰ ἔχουν ὑπόψη τους οἱ πιστοί, σχετικὰ μὲ τὴ φύση καὶ τὴ λειτουργία τῆς πνευματικῆς πατρότητας, εἶναι τὰ ἑξῆς:

α. Ὁ μυστηριακὸς καὶ μὴ μαγικὸς χαρακτήρας τοῦ λειτουργήματος. Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται ἡ πνευματικὴ πατρότητα μὲ ἄλλες κοσμικὲς ἢ δαιμονικὲς λειτουργίες. Ὁ πνευματικὸς ἱερέας εἶναι πατέρας καὶ λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι δικαστῆς ἢ μάγος. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἀσκεῖ μιὰ λογικὴ λειτουργία, στήν ὁποία παρέχεται μυστηριακὰ μὲν (χωρὶς δηλαδὴ ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις), ἀλλὰ πραγματικὰ ἡ Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ πνευματικὴ πατρότητα δὲν ἐπιλύει μαγικὰ καὶ αὐτόματα τὰ προβλήματα τῶν ἀνθρώπων, ὅπως τοῦτο ὑπόσχονται οἱ διάφοροι ἀγύρτες, μάγοι καὶ μάγισσες! Τὰ ἀποτελέσματα, μάλιστα, ἀπὸ τὴ συμμετοχὴ στήν λειτουργία τῆς πνευματικῆς πατρότητας δὲν προέρχο-

νται μονομερῶς ἀπὸ τὴ θεία Χάρη, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴ διάθεση καὶ τὴ συνεργασία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ πνευματικὴ πατρότητα λειτουργεῖ ἐντὸς τῆς ἀρχῆς τῆς συνεργασίας (ἢ συνέργειας) τοῦ θεοῦ καὶ ἀνθρώπινου παράγοντος, πού ἀποτελεῖ βασικὴ ἀρχὴ τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος¹.

β. Ἐμπειρικὴ τέχνη: Μποροῦμε νὰ κάνουμε μιὰ θεωρητικὴ, ἀλλὰ οὐσιαστικὴ διάκριση ἀνάμεσα στήν ἱερά ἐξομολόγηση καὶ τὴν πνευματικὴ πατρότητα. Ἡ ἐξομολόγηση εἶναι μιὰ ὀλιγοχρόνια διαδικασία, κατὰ τὴν ὁποία ὁ πιστὸς ἐξομολογεῖται τὶς ἁμαρτίες του καὶ λαμβάνει τὴ σχετικὴ συγχώρηση ἀπὸ τὸν ἱερέα. Ἡ μυστηριακὴ αὐτὴ διαδικασία, μάλιστα, μπορεῖ νὰ τελεῖται ἀπὸ διάφορους πνευματικὸς ἱερεῖς. Ἡ Χάρη τῆς ἀφέσεως πού παρέχεται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἱερεῖς καὶ σὲ ὅλους τοὺς τόπους εἶναι ἡ ἴδια. Στὴν ὀρθόδοξη, ὅμως, παράδοση ὑπάρχει καὶ ὁ θεσμὸς τοῦ «γέροντα», τοῦ πνευματικοῦ δηλαδὴ πατέρα πού καθοδηγεῖ στήν πνευματικὴ ζωὴ τὸν «ὑποτακτικό» του. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ὀρθόδοξη πνευματικὴ δὲν διδάσκεται τόσο, ὅσο βιώνεται κοντὰ σὲ ἐξαγιασμένους ἀνθρώπους, τοὺς «γέροντες». Ἡ ἀνάπτυξη καὶ ἐπικράτηση εἰδικότερα τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ ὀφείλεται ὄχι τόσο σὲ μεγαλεπίβολα θεωρητικὰ σχέδια καὶ κανονισμούς, ἀλλὰ στήν ὑπαρξὴ ἁγίων πατέρων πού μὲ τὸ ἅγιο παράδειγμά τους προσήλκυσαν πλήθη πιστῶν κοντὰ τους. Οἱ πατέρες Ἀντώνιος, Εὐθύμιος, Σάβ-

βας κ.ά. ἦσαν ἅγιοι καὶ γι' αὐτὸ ἔγιναν «οἰκισταὶ» καὶ «καθηγηταὶ» τῆς ἐρήμου. Ἡ ἀγιότητα τοῦ βίου τῶν πνευματικῶν αὐτῶν Πατέρων ἦταν ἐκείνη πού μετέβαλε τὶς ἐρήμους σὲ πολυάνθρωπους οἰκισμούς!

Ὁ ὀρθόδοξος τρόπος ζωῆς δὲν εἶναι «θεωρία», ἀλλὰ μιὰ πνευματικὴ «τέχνη» πού μαθαίνεται κοντὰ σὲ ἔμπειρους «μαστόρους» καὶ «τεχνίτες» τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ ἀναζητοῦν καὶ νὰ βρίσκουν τέτοιους πνευματικούς «γέροντες», πού θὰ τοὺς ὀδηγήσουν καὶ θὰ τοὺς μῆψουν στὰ μυστικὰ τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος. Χρειάζεται, ὅμως, προσοχή, ὥστε ἡ πνευματικὴ αὐτὴ σχέση πού δημιουργεῖται μεταξύ πνευματικοῦ καὶ πιστοῦ νὰ μὴ καταλήγει σὲ μονομέρειες καὶ ἀποκλειστικότητες. Ὁ πιστός, ὅποιοιδήποτε «γέροντα» καὶ ἂν ἔχει, δὲν πρέπει νὰ ἀποκόπτεται ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο ἐκκλησιαστικὸ σῶμα. Μὲ τὴν παρουσία του στὸ ἐκκλησιαστικὸ σῶμα θὰ βοηθεῖ καὶ τοὺς ἄλλους πιστοὺς στὴν ὁδὸ τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας καὶ ἀνάπτυξης.

γ. Ἡ αὐτοτέλεια τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ὡστόσο, ἡ σχέση τοῦ πνευματικοῦ πατέρα μὲ τὰ πνευματικά του τέκνα πρέπει νὰ ὀδηγεῖ στὴν ἀνάπτυξη αὐτοτελοῦς πνευματικῆς ζωῆς. Ἡ πνευματικὴ πατρότητα δὲν εἶναι μιὰ «στάμπα» (σημάδεμα), μὲ τὴν ὁποία «σημαδεύονται» κατὰ πανομοιότυπο τρόπο ὅλα τὰ πνευματικὰ τέκνα. Ἡ πνευματικὴ πατρότητα πρέπει νὰ ὑποβοηθεῖ τοὺς πιστοὺς στὴν ἀνάπτυξη προσωπικῆς καὶ αὐτοτελοῦς πνευματικῆς ζωῆς. Ὁ πνευματικὸς πατέρας δὲν πρέπει νὰ λειτουργεῖ ὡς «λοχίας» στρατιωτικοῦ λόχου, ἀλλ' ὡς πνευματικὸς ἐμπνευστὴς καὶ ἐμψυχωτὴς τῶν πνευματικῶν του τέκνων. Θὰ μπορούσαμε νὰ πούμε, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε πάλι μιὰ στρατιωτικὴ εἰκόνα, ὅτι ὁ πνευματικὸς πατέρας πρέπει νὰ μοιάζει μᾶλλον

μὲ τὸν «σαλπικτή», πού σαλπίζει συνθήματα πνευματικῶν ἀγώνων καὶ προσπαθειῶν. Ὁ ρόλος τοῦ καλοῦ πνευματικοῦ πατέρα εἶναι νὰ βοηθεῖ τὸ κάθε πνευματικὸ του τέκνο νὰ ἀποκτήσει τὴν προσωπικὴ του τελείωση καὶ ὀλοκλήρωση. Ὁ πνευματικὸς πατέρας, ἐπομένως, δὲν πρέπει νὰ κατασκευάζει «κακέτυπα» τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλὰ νὰ ἀποκαθιστᾷ τὸ κάλλος τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ πού ὑπάρχει στὴν κάθε ἀνθρώπινη ὑπαρξή.

δ. Ἡ διαχρονικότητα τῆς πνευματικῆς ζωῆς: Ἡ πνευματικὴ κατάρτιση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὑπόθεση ὀλόκληρης τῆς ζωῆς του. Οἱ πιστοὶ δὲν πρέπει νὰ βιάζονται οὔτε νὰ ἀπογοητεύονται ἀπὸ τὶς ἀδυναμίες, τὶς ἀτέλειες ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὶς πτώσεις τους. Ὁ Θεὸς εἶναι μακρόθυμος. Γνωρίζει τὶς δυσκολίες. Γνωρίζει ὅτι «χοῦς ἐσμέν»! Ὁ Χριστὸς εἶπε ὅτι ὅσοι ἀποδέχονται τὸν καλὸ σπόρο τῆς θείας Χάρης «καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ». Πολλὰ ἐλαττώματα δὲν κόβονται συνήθως ἀμέσως καὶ αὐτομάτως. Πρέπει ὁ πιστός νὰ ὑπομένει καὶ νὰ ἐπιμένει. Ἡ ὀριστικὴ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ διάφορα πάθη εἶναι κατόρθωμα τῆς θείας Χάρης καὶ δὲν γνωρίζομε τὸν χρόνο πού τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ θὰ συμβεῖ. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ νόημα ἔχει καὶ ἡ διαχρονικότητα τῆς μετάνοιας. Ἡ μετάνοια εἶναι ἰσόβιος κατάσταση τῆς ὑπαρξῆς καὶ ζωῆς γιὰ κάθε Ὀρθόδοξο χριστιανό.

1. Τὰ ἴδια θὰ μπορούσαν νὰ λεχθοῦν καὶ γιὰ τὴ τάση πού παρατηρεῖται τελευταῖα μεταξύ τῶν πιστῶν νὰ καταφεύγουν μόνο σὲ πνευματικούς πού ἔχουν τὸ διορατικὸ χάρισμα. Καὶ τὸ μὲν διορατικὸ χάρισμα εἶναι πολύτιμο δῶρο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ ἡ ὑπαρξὴ τοῦ χαρίσματος αὐτοῦ δὲν ἀντικαθιστᾷ ἢ ὑποκαθιστᾷ τὸ γενικὸ χάρισμα τῆς πνευματικῆς πατρότητος πού ἀσκεῖται ἀπὸ πολλοὺς ἱκανοὺς πνευματικούς, πού δὲν ἔχουν ὅμως τὸ διορατικὸ χάρισμα.

ΜΕΤΑΝΟΙΑ: Ἡ Ἀρετὴ τοῦ Τριωδίου

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου Φιλοθέου

Οἱ Χριστιανοὶ πολλές φορές ἔχουμε ἀκούσει γιὰ τὴ μετάνοια. Καὶ πολλοὶ ἀπὸ μᾶς, ἰδιαίτερα οἱ ἱερεῖς, ἔχουμε μελετήσει ὅπωςδήποτε ἀρκετὰ γιὰ τὴν ἀρετὴ αὐτή. Καὶ τὸ σπουδαιότερο, εἶναι ὅτι τὴ ζήσαμε σὰν γεγονός μέσα μας, σὰν καρπὸ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας τῆς ψυχῆς μας μὲ τὸν «Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς» καὶ ἀποτέλεσμα τοῦ διαρκοῦς ἀγώνα μας γιὰ τὴν κατὰ Χριστὸν ζωή.

Τὸ κήρυγμα τῶν Προφητῶν εἶναι κήρυγμα μετάνοιας καὶ ἐπιστροφῆς στὸ νόμο τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, ὁ προφήτης τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀρχίζει καὶ τελιώνει τὸ κήρυγμά του μὲ τὴν μετάνοια. Προετοιμάζει καὶ «ποιεῖ εὐθείας τὰς τρίβους τοῦ Κυρίου» διδάσκοντας καὶ κηρύττοντας μετάνοια καὶ ἐπιστροφή στὸ Θεό. «Μετανοεῖτε» ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν», λέγει.

Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Θεός, πού «ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη», μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἀρχίζει καὶ τελιώνει τὸ κήρυγμά Του. «Μετανοεῖτε» ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Αὐτὸ φανερώνει πὼς τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ στὸ κόσμῳ εἶναι συνέχεια σ' ἐκεῖνο τῶν Προφητῶν. Γιατὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστός δὲν ἦλθε ἐπαναστατικὰ νὰ καταργήσει τὸ νόμο τοῦ Μωϋσῆ καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Προφητῶν: «Οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι», λέγει ὁ ἴδιος. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν μετάνοια τὸ τελείωσε. Μᾶς τὸ λέει τὸ Εὐαγγέλιο, πὼς μετὰ τὴν Ἀνάσταση παρήγγειλε στοὺς Ἀποστόλους νὰ κηρύξουν μετάνοια στὸ ὄνομά Του καὶ ἄψιν ἀμαρτιῶν σ' ὅλα τὰ ἔθνη.

Ἡ ΜΕΤΑΝΟΙΑ εἶναι ἡ σωτήριος συνάντηση τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι ἀπόθεση τοῦ ρύπου τῆς ψυχῆς του. Εἶναι ἴαση καὶ ὑγεία τῆς ψυχῆς. Εἶναι θέα τοῦ λυτρωτικοῦ φωτός, τὸ ὁποῖο καταυγάζει τὸ ἔσωτερικό του. Εἶναι ἡ ἀρετὴ πού θὰ πρέπει νὰ κοσμεῖ τὸ ψυχικὸ καὶ πνευματικὸ κόσμῳ ὄλων μας, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἀρχῆ, πηγῆ

καὶ ρίζα «παντὸς ἀγαθοῦ». Συνεκτικὸς κρίκος καὶ δεσμὸς τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἀμαρτίας τοῦ «καθημένου ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου» μὲ τὸν δημιουργὸ του Θεό. Αὐτὸν ζητᾷ ὁ Μεγάλος Πατέρας μας Θεὸς σὰν καρπὸ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Πρωτοπλάστων μετὰ τὴν πτώση τους στὴν ἀμαρτία. Αὐτοὶ ὅμως «οὐκ ἠβουλήθησαν συνίεναι». Δὲν δέχθησαν τὸ «ἐπιστρέφειν καὶ ζῆν αὐτούς». Ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ δὲν τοὺς συνήγγειρε καὶ δὲν τοὺς συνανέστησε ἀπὸ τὴν κατάσταση τῆς πτώσεως καὶ ἀπὸ τὸ τέλμα τοῦ κακοῦ. Προτίμησαν τό: «Θεὸ ἀπόστα ἀφ' ἡμῶν, ὁδοὺς σου εἰδέναι οὐ βουλόμεθα».

Ἡ περίοδος Τριωδίου, πού μέσα σὲ λίγες μέρες ἀρχίζει, καὶ πῶς εἰδικὰ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, εἶναι κατ' ἐξοχὴν περίοδος πνευματικῆς κατανύξεως, μετάνοιας καὶ ἐπιστροφῆς τοῦ ἀνθρώπου στὴν παλαιὰ Ἐδέμ, στὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, στὴν προπρωτικὴ κατάσταση. Περίοδος ἀναγεννήσεως καὶ ἀναδημιουργίας τοῦ «πολλὰ ἐπταικότος ἀνθρώπου». Ἡ Ἐκκλησία μας πολὺ σοφὰ προετοιμάζει γι' αὐτὴν τοὺς πιστοὺς της. Μὲ τίς Εὐαγγελικὲς καὶ ἀποστολικὲς περικοπὲς καὶ μὲ τὰ ωραιότερα τροπάρια καὶ τίς εὐχὲς της.

Ἡ πρώτη νοουθεσία γίνεται μὲ τὴ διήγηση γιὰ τὴν μετάνοια τοῦ ἀρχιελῶνη Ζακχαίου. Ἡ ἔμπρακτη μετάνοια τοῦ πλούσιου αὐτοῦ ἀνθρώπου εἶναι σπουδαῖο κήρυγμα καὶ θαυμάσιο παράδειγμα γιὰ μᾶς. Ὁ ἀρχιελῶνης εἶναι τὸ παράδειγμα κάθε ἀμαρτωλοῦ πού ξεκινάει νὰ βρεῖ τὴ σωτηρία του. Καὶ ὅποιος θέλει νὰ βρεῖ τὴ σωτηρία του ἕνα δρόμο ἀκολουθεῖ, τῆς ἔμπρακτης μετάνοιας. Καὶ τὸν ἀκολουθεῖ ἀμέσως, χωρὶς ἀναβολὲς καὶ χωρὶς νὰ λογαριάζει ἐμπόδια.

Ἐποκορύφωμα ὅμως τῆς παιδαγωγικῆς διαθέσεως τῆς Ἐκκλησίας μας ἀποτελεῖ ἡ πρώτη Κυριακὴ τοῦ Τριωδίου, τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου. Σ' αὐτὴ τὴν Κυριακὴ ἀκοῦμε καὶ διδασκόμεθα καὶ κατανοοῦμεθα ἀπὸ τὰ πνευματικὰ τροπάρια: «Τῆς μετανοίας ἀνοιξὸν μοι πύλας Ζωοδότα» καὶ «τῆς μετανοίας εὐθυνόν μοι πύλας Ζωοδότα... ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος», γιὰ νὰ ὁλοκληρωθεῖ ἡ διαπαιδαγώγησή μας μὲ τὴ σχετικὴ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου. Τῆς μετανοίας δηλ. καὶ τῆς ἐπιστροφῆς ἐνὸς ἀκόμη Τελώνου. Εἶναι ὁ δεύτερος μέσα σὲ λίγες μέρες ποὺ σώζεται ἀκολουθώντας τὸ δρόμο τῆς μετανοίας. Ἡ

κραυγὴ τῆς φλεγόμενης ἀπὸ θεῖο πόθο ψυχῆς του «ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ» τὸν ἔσωσε καὶ τὸν ἐδικαίωσε. «Συνήφθησαν» μὲ τὴν μετανοία του «τὰ πρὶν διεστῶτα», ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος.

Ἄλλὰ τί νὰ πεῖ κανεὶς καὶ γιὰ τὴν μετανοία τοῦ ἀσώτου στὴν ὁμόθυμη παραβολή; Αὐτὴ καὶ μόνη στάθηκε ἰκανὴ νὰ τὸν κάμει καὶ πάλι παιδί Θεοῦ, υἱὸν φωτὸς καὶ κληρονόμον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα. Σ' αὐτὸν τὸν μετανοήσαντα ἁμαρτωλὸ ἐπεφάνη καὶ κατεσκήνωσεν «ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀλήθεια ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις».

Ἡ μετανοία εἶναι χάρις καὶ χαρά. Ἡ μετανοία εἶναι ζωὴ καὶ σωτηρία. Ἀντίθετα, ἡ ἀμετανοήσια εἶναι θάνατος καὶ καταστροφή. Ὅποιος δὲν μετανοεῖ δὲν καταλαβαίνει τὸ λάθος του καὶ τὴν ἁμαρτία του, δὲν ζητάει τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ἔχει συγχώρεση ἀπὸ τὸ

Θεό. Γιὰ τὸ Θεὸς χαρίζει τὸ ἔλεός Του καὶ συγχωρεῖ ἐκείνους ποὺ αἰσθάνονται τὰ λάθη τους καὶ ζητοῦν τὸ θεῖον ἔλεος. Ἐκείνους δηλ. ποὺ μετανοοῦν. Μετανοία θὰ πεῖ νὰ λυπηθεῖς, νὰ κλάψεις, νὰ ζητήσεις ἔλεος καὶ συγχώρεση γιὰ τὸ φταίξιμό σου, νὰ δώσεις λόγο πὼς δὲν θὰ ξανακάμεις τὸ ἴδιο καὶ νὰ βάλεις τὰ δυνατό σου νὰ μὴν τὸ ξανακάμεις. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ποὺ κάνουν τὸν ἄνθρωπο καινούργιο. Ὅλα αὐτὰ τὸν ἀνεβάζουν, ὅλα αὐτὰ εἶναι ἡ μετανοία, γιὰ

ἡ μετανοία εἶναι πρόοδος, προκοπή, ζωὴ καὶ σωτηρία.

Μετανοία ἀληθινὴ καὶ πραγματικὴ σημαίνει ὁλοκληρωτικὴ ἐξομολόγησις. Ἡ πρώτη ἀπόδειξη τῆς μετανοίας εἶναι ἡ ἔμπρακτὴ ἐξομολόγησις, νὰ ξεπλύνει ὁ ἁμαρτωλὸς τὰ κρίματά του. Μονάχα ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει μετανοιώσει γιὰ τὶς πράξεις του, μονάχα ἐκεῖνος φοβάται τὴν ἐξομολόγησις, γιὰτὶ θέλοντας νὰ συνεχίσει τὰ ἁμαρτωλά του παιγνίδια, δὲν θέλει ποτὲ νὰ ἀναγνωρίσει πὼς ἦταν ἁμαρτωλὰ.

Καρπὸς τῆς ἀγάπης γιὰ τὸ Θεὸ εἶναι ἡ ἔμπρακτὴ ἐξομολόγησις καὶ ἡ ταπεινώσις. Καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπᾷ γίνεται ὁ πιὸ γενναῖος ἄνθρωπος, γιὰτὶ ὄχι μόνον δὲν φοβάται τοὺς ἄλλους ἀλλὰ δὲν φοβάται οὔτε καὶ τὶς ἴδιες του τὶς πράξεις, δηλ. τὸν χαρακτήρα του. Μπορεῖ ἐλεύθερα νὰ ἐξομολογεῖται τὴν ἁμαρτωλὴ ζωὴ του. Μπορεῖ ἐλεύθερα νὰ ἀγαπᾷ τὸ Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

«Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς». Ἡ προτροπὴ αὐτὴ τοῦ Κυρίου γιὰ μετανοία εἶναι ἀπόδειξη τῆς ἀπέραντης ἀγάπης Του πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Δὲν τὸν καταδικάζει καὶ δὲν τὸν καλεῖ σὲ ἀπολογία. Αὐτὸ εἶναι θέμα τῆς μελλούσης ζωῆς καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως. Ὁ Θεὸς περιμένει διαρκῶς τοὺς ἀνθρώπους νὰ μετανοήσουν. Ἡ ἁμαρτία εἶναι βάρος, εἶναι φορτίο δυσβάστακτο. Γίνεται ἄγχος καὶ ἀγωνία. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ βάρος καὶ τὴν ἀγωνία ζητᾷ νὰ μᾶς ἀναπαύσει ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. «Οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ἔδωκεν, ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον».

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι «τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν τὸ ὁποῖον φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον», γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὸν ἀκολουθεῖ, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος, «οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς».

Τὸ χρέος, ἐπομένως, ὅλων μας εἶναι νὰ ἀκολουθοῦμε τὰ βήματα τοῦ Κυρίου καὶ νὰ ζοῦμε μέσα στὸ φῶς τῆς ζωῆς καὶ τῆς σωτηρίας. Μέσα στὴν ἀλήθεια καὶ τὴν χαρά. Χρέος ὅλων μας εἶναι ὁ συνεχὴς ἀγώνας γιὰ τὴν ἀρετὴ. Ἡ ζωὴ τοῦ πνεύματος καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἔργων. Ἡ ζωὴ τοῦ πνευματικοῦ προσανατολισμοῦ πρὸς τὸ φῶς, ἡ ζωὴ τῆς μετανοίας.

Τὸ ἀσκητικὸ ἦθος

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἀγαθαγγέλου Χαραμαντίδη

«Σταυρὸν ἐκ νεότητος ἀναλαβόμενος, πορεῖαν διήνυσας στενήν καὶ ἐπίπονον...»¹.

Ὁ ἀνωτέρω στίχος χαρακτηρίζει τὸν βίο καὶ τὸ πολίτευμα τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Λουκᾶ τοῦ Στειριώτου, τοῦ ὁποῦ τὴν μνήμη ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας στὶς 7 Φεβρουαρίου.

Ὁ Ὅσιος Λουκᾶς γεννήθηκε στὴν Φωκίδα, στὸ ἀρχαῖον Καστόριον, στὴν σημερινὴ πόλη τῶν Δελφῶν. Μικρὸς στὴν ἡλικία ἀναθέτει τὸν ἑαυτό του στὸν Θεὸ καὶ γίνεται μοναχός². Τὸ ἔτος 946 μ.Χ. ἐγκαταλείπει τὴν νῆσο Ἄμπελο (στὸν Κορινθιακὸ Κόλπο) καὶ μεταβαίνει στὴν περιοχή τοῦ Στειρίου. Μετὰ τὴν ὁσιακὴ κοίμησή του, τὸ ἔτος 955, οἱ μαθητές του, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ εὐσεβῶν αὐτοκρατόρων, ἐδημιούργησαν τὸ ἀνεπανάληπτο αὐτὸ κόσμημα τῆς Ὁρθοδοξίας, τὴν Ἁγία Σοφία τῆς Ρούμελης, μία ἀπὸ τὶς πρὸ τέλειες κατασκευές ποὺ μᾶς ἔχουν σωθεῖ μὲ σπάνια πληρότητα καὶ γνησιότητα³.

Ὁ Ὅσιος στὸ Μοναστήρι ζεῖ τὴν χαρὰ τῆς συναντήσεως καὶ τῆς διαρκοῦς συνυπάρεξεως μετὰ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ μας. Παίρνει θέση στὸ περιθώριο τοῦ κόσμου, στὸν ἔρημο τόπο, καὶ αὐτὸ ὄχι γιὰ νὰ βρεῖ ἓνα καταφύγιο, ἀλλὰ γιὰ νὰ κτίσει ἓναν καινούργιο κόσμο, γιὰ νὰ ἀποσυνθέσει τὴν κηλιδαμένη κληρονομία καὶ νὰ ἀνασυνθέσει τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο.

Ἔτσι, ὁ Ὅσιος πλανᾶται μέσα στὸν χῶρο του, δημιουργεῖ τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς περιφρονήσεως καὶ τῆς ἐξουθενώσεως, γιὰ νὰ γίνει ὁ ἐλάχιστος τοῦ κόσμου, ἐγγίζει τὰ ἀκραῖα ὄρια τῆς ταπεινώσεως⁴, ἀντιτάσσει τὴν σιωπὴ τῶν χειλέων στοὺς θορύβους τῆς φλεγόμενης ψυχῆς, ξαναζεῖ, σὰν τὸν Νῶε μέσα στὴν κιβωτό του, τὴν ἐμπειρία τῆς ἀνθρωπότητας ἀναμειγνύοντας τὰ ὕδατα τοῦ κατακλυσμοῦ του μὲ τὸ νερὸ τοῦ Βαπτίσματος καὶ τὰ δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν του, κυριαρχεῖ σὲ κάθε ταραχὴ καὶ πειρασμὸ σὲ κατάσταση διαρκοῦς προσευχῆς.

Γίνεται δοχεῖον τῆς Χάριτος. Εἶναι ὁ πτωχός, ὁ ἀφανής, ὁ πρᾶος, ὁ γλυκὺς, ὁ προφήτης⁵, ὁ θαυματουργός⁶, ὁ θεματοφύλακας τῆς θείας φιλανθρωπίας. Ἔχει μιὰ καρδιὰ φλεγόμενη ἀπὸ ἀγάπη γιὰ ὅλη τὴν κτίση καὶ μιὰν ἐκπληκτικὴ φιλία μὲ τὰ ἄγρια ζῶα, γιὰ τὸ πρὸ-

1. Ἀπολυτίκιό τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Λουκᾶ, ἡχος δ΄.

2. «Ἀπὸ δρέφους σαῦτὸν τῷ Δεσπότη, πάτερ, καὶ Θεῷ ἀναθέμενος... ἐκ σπαργάνων τῷ Θεῷ προσαναζείμενος», Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου, Γ.Π. Κρέμος, Φωκικά, σελ. 95, 96.

3. Μανώλης Χατζηράκης.

4. «Ξυλοφορῶν, ὕδροφορῶν τε, πανόλβιε, καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ὑπερχόμενος ὑπηρεσίαν... ταπεινώσει καρδίας...», Γ. Π. Κρέμος, ὅ.π., σελ. 127.

5. «Προφητικῶς τοῖς μετὰ σοῦ τὰς τῶν βαρβάρων ἐφρόδους προεδήλους...», Γ.Π. Κρέμος, ὅ.π., σελ. 126.

6. «Ρώμη τῶν θείων σου εὐχῶν, ἐκλειπτότα, παμμάκαρ, ὑπὸ νόσου χαλεπῆς νεανίσκων, ἐρρωμένον τῷ πατρὶ ἀπέδωκας...». «Νεκρὰς χεῖρας ἔχουσα γυνὴ καὶ πόδας ἀνηρία πολλῇ καὶ δεινῇ, σὺν υἱῷ δαμονῶντι... Λουκᾶ ἐθεράπευσας...», Γ.Π. Κρέμος, ὅ.π., σελ. 126.

σπό του ανεγνώριζαν την χαμένη ευωδία του Παραδείσου και κατέληγαν να εξημερώνονται και να αντανακλούν την ανθρώπινη όψη με μάτια γλυκά και νοήμονα⁷. Ο Όσιος ξαναξεί αυτό το προνόμιο του ανθρώπου, που τέθηκε από τον Θεό ως λόγος της δημιουργίας και βασιλεύς του σύμπαντος. Γι' αυτό δεν μισεί τον κόσμο, αλλά τον βλέπει μέσα σε μιὰ προοπτική μεταμορφώσεως και όμορφιάς μέσα στην αιωνιότητα και έτσι τον αποκαλύπτει στους άλλους ανθρώπους, οι οποίοι τον επισκέπτονται και τον τιμούν.

Μέσα σε αυτή την ζωή και την πολιτεία του Όσιου Λουκά, ο κόσμος, ο άνθρωπος, ο καθένας από εμάς εύρισκει το μέτρο του, την κλίμακα των συγκρίσεων, την αλήθεια, κατανοεί το άνούσιο κάθε πνευματικής αψυχίας, βλέπει την τελειότητα στον φόβο μήπως πληγώσει την αγάπη έστω και στο ελάχιστο⁸, ψάχνει για το ένα το οποίο χρειάζεται, το «εν ού έστι χρεία», ανακαλύπτει την ευαγγελική πραγματικότητα της άρνησεως του έαυτού μας και της άρσεως του σταυρού

μέσα στην καθημερινότητα. Ο βίος του Αγίου αποκαλύπτει κάτι έντελως διαφορετικό: τον ανθρώπινο δυναμισμό, κινητοποιημένο από την Παρουσία του Θεού, την έλευθερία της έκλογής όχι των έργων, αλλά της σφοδρής επιθυμίας να είσαι παιδί του Θεού.

7. «Έλαφος, ή ποτέ σου τους πόνους ύβρισσα, το συμπαθές σου κηρύττει θηρατών ήυθεΐσα... και οι δύο έμφωλεύσαντες όφεις τη ζέλλη σου», Γ. Π. Κρέμος, ό.π., σελ. 115.

8. Άββάς Ισχυρίων, PG 65, 241.

Σε καιρούς και χρόνους δίσεκτους, σαν τους δικούς μας, που φαίνεται να έγγιζουμε τα έσχατα όρια της ύπαρξέως μας, ή έορτή της μνήμης ενός Όσιου της Έκκλησίας δεν είναι γεγονός έορτοποίησης και πανηγυροποίησης, ιδεολογικής θριαμβολογίας, αλλά προσλαμβάνει τεράστιες διαστάσεις που έγγιζουν την ουσία και το νόημα του βίου μας, το παρόν και το μέλλον μας, την ανθρωπιά και την πνευματικότητά μας, την αυθεντικότητα και την γνησιότητά μας, το ήθος και την αξιοπρέπειά μας, τον πολιτισμό και την δημιουργικότητά μας, γιατί ή παράδοση της Έκκλησίας δεν γνωρίζεται άπ' έξω, αλλά από έσωτερικές συναντήσεις. Η έορτή ενός Όσιου είναι συνεχής πρόκληση και πρόσκληση για μετανοια, για να αποσπασθούμε από τον κόσμο της πτώσεως, της φθοράς και του θανάτου και να ενσωματωθούμε στον νέο κατά Χριστόν κόσμο της άνορθώσεως και της άναστάσεως.

Η έορτή ενός Όσιου άποτελεί μιὰ θαύμασια και εύλογημένη εύκαιρία, ισχυρό νυγμό στην έπαναπαύομενη νεοελληνική συνείδηση για άληθινότερη και ουσιαστικότερη ζωή στην έποχή μας, σήμαντρο για έγρήγορη και νήψη σ' αυτή την άσέληνη νύκτα που περνάει σήμερα ή ανθρωπότητα.

Είναι γεγονός το οποίο μάς δίδει την εύκαιρία να αναθεωρήσωμε και να επανεκτιμήσωμε τις άντιλήψεις μιās πνευματικής ζωής ουσιαστικά έκκοσμιευμένης και ξένης προς το ήθος της όρθοδόξου έλληνικής παραδόσεως μας, είναι ένας σωστός δείκτης για να ξαναβρούμε μαζί με τον Θεό και τον χαμένο παραδείσιο άνθρωπο, να ανακαλύψωμε εκ νέου την φύση σε όλη της την όμορφιά και την χάρη, να αποκτήσωμε συνείδηση και καρδιά. Αυτή είναι ή παρακαταθήκη και το πολύτιμο δώρο ενός αγίου ανθρώπου, ενός από εμάς, του Όσιου Πατρός ήμών Λουκά. Γι' αυτό και ξεπέρασε τη φθορά, τον θάνατο, τον χρόνο. Γι' αυτό ύπάρχει και σήμερα. Γι' αυτό και αυτή ή έορτή.

ΚΡΗΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΝΕΟΙ

Σχέσεις ἀμφισβήτησης ἢ ἐμπιστοσύνης;

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Παύλου Ἰωάννου

Α΄

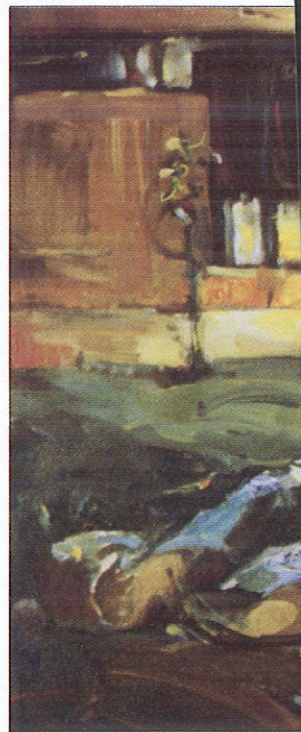
Ὁ εὐρύτερος χῶρος εἰς τὸν ὁποῖον κινεῖται τὸ σημερινὸ θέμα εἶναι ὁ χῶρος τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Νεολαίας καί, ἐπειδὴ τὸ θέμα αὐτὸ πολλὰς φορὰς ἔρχεται πρὸς συζήτηση καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρὰς, θεωρῶ ἀπαραίτητη μιὰ διευκρίνιση.

Θὰ ἦταν πραγματικὰ λάθος νὰ θεωρήσουμε τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν νεολαία ὡς δύο ξένες ἢ πολὺ περισσότερο ἀντίθετες πραγματικότητες, τὶς ὁποῖες προσπαθοῦμε νὰ φέρουμε σὲ ἐπικοινωνία καὶ ἐπαφή, καὶ θὰ ἦταν ἀκόμη περισσότερο λάθος νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν νεολαία τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ γιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ ἔχει καὶ ἡ Ἐκκλησία τὴν νεολαία τῆς δίκην πολιτικῶν παρατάξεων, μὲ τὸν ἀπώτερο μάλιστα στόχο νὰ τὴν ἀντιπαραθέσουμε μὲ ἄλλες νεολαίες. Ἐπισημαίνω αὐτὲς τὶς παρεκκλίσεις, διότι ὄχι μόνον εἶναι ὑπαρκτὲς ἀλλὰ διότι κάποτε πιὸ ἀσυνείδητα, κάποτε ὅμως καὶ πιὸ συνειδητά, σὲ τέτοιες δυστυχῶς βάσεις οἰκοδομεῖται ἡ ποιμαντικὴ προσπάθεια κάποιων ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας. Σὲ μιὰ τέτοια προσπάθεια, βέβαια, ὑπόβαθρο εἶναι ἡ ἐκδοχὴ τῆς Ἐκκλησίας ὡς ιδεολογίας, τὴν ὁποία ἀντιπαραθέτουμε, καὶ μάλιστα καὶ διὰ τῆς νεολαίας μας, ἀπέναντι σὲ ἄλλες ιδεολογίες καὶ δὲν μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν εὐθύνη μᾶς τέτοιας παρεκτροπῆς ἢ σκέψης, ὅτι ἐμεῖς ἔχουμε τὴν ἀλήθεια.

Ὅταν, πρὶν ἀπὸ εἰκοσιπέντε χρόνια, πῆγα στὴν ἐνορία μου καὶ ἄρχισα νὰ καλῶ τὰ νέα παιδιά, στὴν πρώτη σύναξη τῶν φοιτητῶν ποὺ κάλεσα, τὸ κυρίαρχο ἐρώτημα ἦταν «ποιοί

σᾶς ἔστειλε, γιὰ ποιανοῦ λογαριασμὸ δουλεύετε;». Ἦταν βέβαια χρόνια δύσκολα ἀκόμη. Τὰ παιδιά τῆς ἐποχῆς μου εἶχαν ἐντάξει καὶ τὴν Ἐκκλησία σὲ μία ἀπὸ τὶς ὁμάδες ἢ παρατάξεις. Χρειάστηκε ἀρκετὸς χρόνος καὶ πρὸ παντὸς συνέχεια καὶ συνέπεια γιὰ νὰ συνειδητοποιήσουν καὶ νὰ ἀποδεχθοῦν τὴν ποιμαντικὴ μέριμνα ὡς τὴν φυσιολογικὴ ἔκφραση τῆς Ἐκκλησίας, τῆς μάνας-Ἐκκλησίας γιὰ τὰ παιδιά τῆς, ὅτι στόχος αὐτῆς τῆς πρόσκλησης δὲν ἦταν ἡ ἐξυπηρέτηση τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας στίς ἐπιδιώξεις τους, ἀλλὰ στόχος τῆς ποιμαντικῆς μέριμνας ἦταν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ἦταν ἡ διακονία, γιὰ νὰ γίνουν οἱ ἴδιοι ἐλεύθεροι καὶ ὑπεύθυνοι ἄνθρωποι.

Ὅταν συναντῶ τὰ παιδιά μέσα στὰ σχολεῖα τους, πολλὰς φορὰς μοῦ θέτουν τὸ ἐρώτημα: «γιατί ἡ Ἐκκλησία εἶναι μακριὰ μας, γιατί δὲν μᾶς πλησιάζει;» καὶ ἐγὼ τοὺς ἀπαντῶ: «τὴν θέλετε τὴν Ἐκκλησία; τί τὴν θέλετε, νομίζετε ὅτι σᾶς χρειάζεται; ἂν τὴν θέλετε γιατί περιμένετε νὰ σᾶς πλησιάσει καὶ δὲν τὴν πλησιάζετε ἐσεῖς;». Ὅταν, ἐπίσης, μερικὲς φορὰς συζητοῦμε κάποια θέματα καὶ προσπαθῶ νὰ τοὺς πῶ ὄχι ἀπλῶς τί λέει ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ γιατί τὸ λέει, ὅτι οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι νόμοι ποὺ ἐπιβάλλ-

λονται δυναστικά, αλλά τὰ ὅρια τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποία καλεῖται ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερα νὰ ἀποδεχθεῖ καὶ νὰ ζήσει ἢ νὰ ἀπορρίψει, πολλές φορές δέχομαι δημόσια ἢ κατ' ἰδίαν τὴν ἐπιτιμητικὴ παρατήρησή τους: «γιατί ἤλθατε τώρα;», πού σημαίνει γιατί δὲν ἐρχόσασταν νωρίτερα, νὰ μὴν κάναμε τὰ λάθη πού ἔχουμε κάνει; Ἀναμφισβήτητα, τέτοιες ἐμπειρίες ἔχουν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ ἀνέφερα ὅλα αὐτὰ, διότι πιστεύω ὅτι ὀριοθετοῦν μερικὲς πραγματικότητες.

Ἡ πρώτη. Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ νεολαία δὲν εἶναι δύο διαφορετικὰ πράγματα. Ἡ νεολαία ἀνήκει στὴν Ἐκκλησία, ὅπως τὰ ἐπὶ μέρους παιδιὰ ἀνήκουν στὶς οἰκογένειές τους. Τὰ παιδιά γεννιοῦνται μέσα στὴν Ἐκκλησία, μπολιάζονται διὰ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος στὸ Σῶμα τοῦ Χρι-

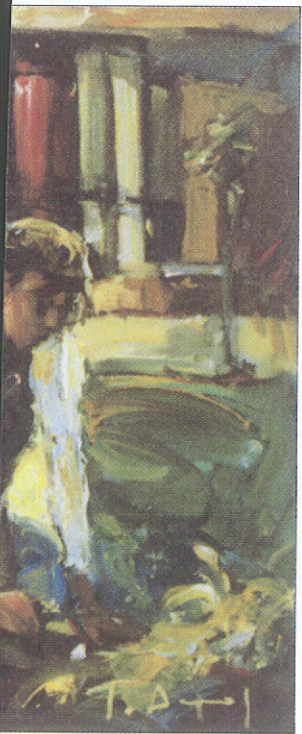
στοῦ καὶ τρέφονται ἀπὸ τὴν ζωὴ του. Τὰ παιδιά θέλουν κατὰ βάθος τὴν Ἐκκλησία κοντά τους, ὅπως θέλουν τὴ μάνα τους. Ὅπως τὰ νέα παιδιά θέλουν νὰ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὴν μάνα τους, νὰ τὴν ἐμπιστεύονται καὶ στενοχωροῦνται ὅταν δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν αὐτὴ τὴν σχέση, γιατί πολλές φορές ὄντως ἡ μάνα τους δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς καταλάβει, ἔτσι καὶ τὰ νέα παιδιά κατὰ βάθος, θέλουν τὴν Ἐκκλησία, τὴν ἀναζητοῦν, παραπονοῦνται γιατί δὲν εἶναι κοντά τους, θὰ ἤθελαν τὸν ὑπεύθυνο λόγο της, ἔστω

καὶ ἐὰν δὲν τὸν ἀκολουθοῦν, καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα θέλουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία αὐτὸ πού θέλουν καὶ ἀπὸ τὴν μάνα τους, ἀγάπη ἀνιδιοτελεῖ καὶ ἀποδοχὴ καὶ στήριξη.

Ἡ δεύτερη: Ὅπως τὸ λάθος γιὰ τὴν ἀποξένωση τῆς μάνας ἀπὸ τὸ παιδί εὐρίσκεται, τὶς περισσότερες φορές, στὴν μάνα, ἔτσι καὶ

τὸ λάθος γιὰ τὴν ἀποξένωση τῶν νέων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία εὐρίσκεται, τὶς περισσότερες φορές, στοὺς ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δική μας κυρίως εὐθύνη, τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, πού τὰ νέα παιδιά εὐρίσκονται μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὅπου οἱ ποιμένες λειτουργοῦν ὡς ποιμένες, ὅπου φανερώνουν αὐτὸ πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ὅπου ἡ πνευματικὴ τροφή πού προσφέρεται εἶναι γνήσια, οἱ νέοι ἄνθρωποι ζοῦν κοντὰ καὶ μέσα στὴν πνευματικὴ τους οἰκογένεια, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ὅπως πολλές φορές οἱ γονεῖς δὲν ἀνατρέφουν σωστὰ τὰ παιδιά τους ἀπὸ τὴν παιδικὴ τους ἡλικία, ὅπως δὲν μποροῦν νὰ παρακολουθήσουν τὸ μέγλωμά τους καὶ τὴν κρίση τῆς ἐφηβείας, ἔτσι καὶ ἐμεῖς, οἱ πνευματικοὶ γονεῖς, παρουσιαζόμαστε πολλές φορές ἀνήμεροὶ νὰ προσφέρουμε οὐσιαστικὴ βοήθεια καὶ νὰ παρακολουθήσουμε τὴν πνευματικὴ ἀνέλιξη τῶν πνευματικῶν μας παιδιῶν. Ἐπὶ πλέον, ὅπως σὲ μιὰ διαλυμένη οἰκογένεια τὸ παιδί, πού γίνεται μάρτυς τῶν συγκρούσεων τῶν γονέων του, τραυματίζεται καίρια καὶ ἀποξενώνεται ἀπὸ τοὺς γονεῖς του καὶ πολλές φορές ὀδηγεῖται σὲ λάθος δρόμο καὶ καταστρέφεται, ἐπὶ πλέον δὲ σχηματίζει ἀρνητικὴ εἰκόνα καὶ γι' αὐτὴν τὴν ἴδια τὴν οἰκογένεια, ἔτσι καὶ οἱ νέοι ἄνθρωποι, ὅταν βλέπουν τὶς συγκρούσεις μεταξὺ τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν πνευματικῶν τους πατέρων, καὶ σὲ ἐνοριακὸ καὶ σὲ γενικότερο ἐπίπεδο, τραυματίζεται καίρια ἡ σχέση τους μὲ τὴν Ἐκκλησία, ἀποκαρδιώνονται καὶ ἀποξενώνονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀκολουθοῦν λαθεμένους δρόμους, καὶ εἶναι ἀρκετὴ κάποτε καὶ μιὰ συγκεκριμένη περίπτωση νὰ τοὺς δημιουργήσει ἀρνητικὴ εἰκόνα γιὰ ὅλη τὴν Ἐκκλησία, γιὰ ὅλους τοὺς ποιμένες.

Κάποτε σὲ μιὰ ραδιοφωνικὴ ἐκπομπή, πού ἀφοροῦσε γενικότερα τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν ἄνθρωπο, μιὰ νεαρὴ δημοσιογράφος μὲ ἐρώτησε: «Γιὰτί ὅταν μπαίνω σὲ γραφεῖα ἱερέων αἰσθάνομαι

νομαι μιὰ ἀτμόσφαιρα πού με πνίγει;». Τὴν ἐρώτησα τότε ἐὰν αἰσθάνεται τὴν ἴδια δυσφορία ὅταν μπαίνει σὲ μιὰ Ἐκκλησία. Μοῦ ἀπάντησε, ὅτι ἀντιθέτως ἐκεῖ αἰσθάνεται πολὺ ὁμορφα, νοιώθει νὰ ἡρεμεῖ, νοιώθει πολλές φορές μιὰ γλυκύτητα. Εἶναι, ἐπίσης, γνωστὸ τὸ θέαμα νέων ἀνθρώπων, πού πολλές φορές τοὺς βλέπουμε μὲ εὐλάβεια νὰ μπαίνουν στὴν Ἐκκλησία, νὰ ἀνάβουν τὸ κερί τους, νὰ προσεύχονται καὶ νὰ φεύγουν, καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς φαίνεται νὰ εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Τὸ ἐρώτημα πού θέλω ἐγὼ νὰ θέσω εἶναι, γιατί ἐμεῖς, λειτουργοὶ ὄντες τοῦ Θεοῦ, δὲν καταφέραμε νὰ δάλουμε καὶ μέσα στὰ γραφεῖα τῶν ναῶν μας τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ ναοῦ; Εἶναι ἓνα κρίσιμο ἐρώτημα, ἢ ἀπάντηση στὸ ὅποιο θὰ ἀρχίσει νὰ φωτίζει τὸ πρόβλημα πού ὑπάρχει, ὄχι ὅμως στὴν σχέση τῶν νέων μὲ τὴν Ἐκκλησία ἀλλὰ στὴν σχέση τῶν νέων μὲ τοὺς ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας.

Ὑπάρχει μιὰ διάσταση στὸ ἦθος τοῦ ναοῦ, στὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας δηλαδή, καὶ στὸ ἦθος τῶν ποιμένων. Τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως εἶναι ἀποτυπωμένο στὴν ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ναοῦ, στὴν Ὁρθόδοξη εἰκονογραφία, εἶναι τὸ ἦθος τῆς κενώσεως. Μέσα στὸ ναὸ ὁ Θεὸς κλίνει τοὺς οὐρανοὺς, γιὰ νὰ συναντήσει τὸν ἄνθρωπο καὶ ὁ ἄνθρωπος νοιώθει καὶ βιώνει αὐτὴ τὴν συνάντηση, παρηγορεῖται καὶ φεύγει γαλήνιος ἀπὸ τὸ Ναό. Δυστυχῶς τὸ ἦθος τῶν ποιμένων εἶναι τὶς περισσότερες φορές τὸ ἦθος τῆς Ἐξουσίας. Λειτουργοῦμε ὡς ἐξουσιαστὲς καὶ ὄχι ὡς ποιμένες καί, ἐπειδὴ λειτουργοῦμε ὡς ἐξουσιαστὲς, γι' αὐτὸ ἀντιμετωπίζουμε τὸ ποιμνίό μας κατ' ἀρχὴν ὡς κατακυριεύοντες αὐτοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ μὲ μιὰ ὑπαλληλικὴ νοοτροπία, μὲ ὅ,τι καλὸ ἢ κακὸ σημαίνει αὐτὴ ἢ λέξη.

Δυστυχῶς αὐτὸ τὸ ἐξουσιαστικὸ πνεῦμα εἶναι διάχυτο σὲ ὅλο τὸ φάσμα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας. Τὶς περισσότερες φορές εἴμαστε ἔτοιμοι γιὰ ἔλεγχο, γιὰ παρατηρήσεις καὶ ὄχι γιὰ παράκληση τοῦ λαοῦ. Αὐτὸ τὸ ἐξου-

σιαστικὸ πνεῦμα μᾶς ὀδηγεῖ στὸ νὰ ἀπαιτοῦμε νὰ μᾶς διακονοῦν καὶ ὄχι νὰ διακονοῦμε, σὲ τέλεια ἀντίθεση μὲ Ἐκεῖνον τὸν ὅποιον ὑποτίθεται ὅτι ἐκπροσωποῦμε, ὁ Ὅποιος μᾶς βεβαιώνει ὅτι «**διακονῆσαι Αὐτὸς ἐλήλυθεν**». Ἀλλοίμονο, ἐὰν δὲν μᾶς χαιρετήσουν πρῶτα, ἐὰν δὲν μᾶς προσφωνήσουν πρῶτους ἀκόμα καὶ ἀπὸ λάθος, εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ ἀποχωρήσουμε, νὰ δημιουργήσουμε θέμα καὶ τὸ τραγικὸ εἶναι ὅτι γι' αὐτὴ μας τὴν στάση ἐπικαλούμεθα τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς Ἐκκλησίας.

Στὸ τριπλὸ ἐρώτημα τοῦ Χριστοῦ στὸν Πέτρο «**ἀγαπᾶς με πλεῖον τούτων, φιλεῖς με πλεῖον τούτων...**» καὶ στὴν καταφατικὴ ἀπάντηση τοῦ Πέτρου, ἦλθε ὡς ἐπιστέγασμα τὸ «**ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, βόσκει τὰ ἀρνία μου**». Ὁ λόγος εἶναι σαφής. Ἡ ποιμαντικὴ μέριμνα δὲν εἶναι μιὰ ὑπαλληλικὴ φροντίδα, ἔστω καὶ εὐσυνείδητη, ἀλλὰ καῦσις καρδίας διὰ τὸν Χριστόν, ἢ ὅποια προσφέρεται στὰ πρόβατα καὶ στὰ ἀρνία του, καὶ αὐτὴ ἢ καῦσις καρδίας δὲν ἔχει καμία σχέση μὲ τὸ ἐξουσιαστικὸ μας φρόνημα.

Συμβαίνει, πολλές φορές, οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας νὰ προσπαθοῦν νὰ πλησιάσουν τοὺς νέους ἀνθρώπους, νὰ δημιουργοῦν πνευματικὰ κέντρα, νὰ προσφέρουν εὐκαιρίες ποικίλες καὶ ὅμως ὅλα αὐτὰ μπορεῖ νὰ μὴν προέρχονται ἀπὸ αὐτὴ τὴν καύση τῆς καρδίας ἀλλὰ ἀπὸ τὸ πνεῦμα ὅτι κάτι πρέπει νὰ κάνουμε ἢ γιατί θέλουμε νὰ ἔχουμε τὴν νεολαία κοντὰ μας. Ὅλα αὐτὰ εἶναι θαυμάσια, ὅταν σὲ αὐτὰ ὑπάρχει ἀγάπη, ἐννοια, μεράκι. Ὑπάρχει μιὰ λεπτὴ διάκριση, πού στὴ συνείδηση τῶν νέων ἀνθρώπων δὲν εἶναι καὶ τόσο λεπτή, ἀλλὰ πολὺ πιὸ εὐδιάκριτη. Μπορεῖ μιὰ ἐνορία ἢ μιὰ Ἐπισκοπὴ νὰ διαθέτει πολλοὺς χώρους γιὰ τὴν διακονία τῶν ποιμαντικῶν σκοπῶν ἀλλὰ, ἐὰν τὸ πνεῦμα εἶναι νὰ κάνουμε πολλὰ πράγματα γιὰ νὰ τὰ κάνουμε, γιὰ νὰ δικαιώσουμε τὴν ὑπαρξή μας μὲ ἓνα χαρακτήρα ἀκτιβιστικὸ καὶ ὄχι οὐσιαστικὰ ποιμαντικὸ, δὲν θὰ συγκινήσουμε τοὺς νέους ἀνθρώπους.

Όταν οί ψευδοπροφήτες διαψεύδονται

Τοῦ Προτοπρεσβυτέρου Κυριακοῦ Τσουροῦ,
Γραμματέως τῆς Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Αἰρέσεων

Δὲν εἶναι μόνον ἡ «χιλιετία», τὸ περίφημο «Millenium», ποῦ ἔδωσε ἀφορμὴ γιὰ «προφητείες» καὶ «προβλέψεις» σὲ μάγους καὶ ἀστρολόγους, μέντιουμ καὶ μελλοντολόγους. Καὶ στίς προηγούμενες ἀλλαγές τῶν αἰώνων παρουσιάζονταν τέτοια φαινόμενα. Ὅμως, αὐτὴ τὴ φορὰ κυριάρχησε ἡ ὑστερία καὶ ὁ πανικός.

Ἀσφαλῶς, τώρα ποῦ ὅλα πέρασαν καὶ μπήκαμε γιὰ τὰ καλὰ στοὺς 2000 οἱ λογαριασμοὶ καὶ οἱ «σοδειές» τῶν διαφόρων ψευδοπροφητῶν δὲν θὰ εἶναι γι' αὐτοὺς καθόλου εὐχάριστα. Καὶ εἶναι βέβαιο ὅτι γιὰ λίγο θὰ ἔχουν ἀπώλειες, θὰ χάσουν ὀπαδοὺς ἀπογοητευμένους, θὰ προκαλέσουν ἴσως τὴν ὀργὴ ὄλων ἐκείνων ποῦ «στήριξαν τὶς ἐλπίδες» τους σ' αὐτοὺς ἢ ποῦ ἐξαπατήθηκαν μέσα στὴν ἄγνοιά τους. Ὅμως, γνωρίζουν καλὰ ὅλοι αὐτοὶ οἱ «ἐμποροὶ ἐλπίδας» ὅτι «κάθε πανηγύρι κρατᾶ τρεῖς μέρες» καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι γρήγορα ξεχνοῦν καὶ εὐκολὰ ξεγελοῦνται. Ἔτσι, εἶναι σίγουροι ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τους καὶ οἱ «πελάτες» τους θὰ ξαναγυρίσουν ἢ θὰ παρουσιαστοῦν ἄλλοι καινούργιοι, ἀνυποψίαστοι γιὰ τὶς μελετημένες μεθοδεύσεις αὐτῶν τῶν πλάνων.

Ἐδῶ δὲν θὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τοὺς ἀστρολόγους καὶ τοὺς διαφόρους πλασιέδες τῶν ιδεῶν τῆς «Νέας Ἐποχῆς». Μ' αὐτὸ θὰ ἀσχοληθοῦμε μιὰν ἄλλη φορὰ. Σ' αὐτὸ τὸ σύντομο ἄρθρο μας θὰ περιοριστοῦμε στοὺς γνωστούς **σύγχρονους ψευδοπροφήτες**, οἱ ὁποῖοι μάλιστα προπαγανδίζουν τὶς πλάνες τους κάτω ἀπὸ βαρῦγδουπους χριστιανικοὺς τίτλους. Κι αὐτοὶ βρῖσκονται σὲ πολλοὺς καὶ διαφορετικοὺς χώρους. Μελετοῦν δῆθεν τὰ ἐσχατολογικὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ προβλέπουν «μὲ σιγουριὰ» τὴν πραγματοποίησιν στίς μέρες μας τῶν ἐσχα-

τολογικῶν γεγονότων. Δὲν μιλοῦν ἀπλῶς γιὰ τὰ «σημεῖα τῶν καιρῶν». Αὐτὸ δὲν πιάνει εὐκολὰ, δὲν φοβίζει, οὔτε ἐντυπωσιάζει τόσο πολὺ, ὅσο τοὺς χρειάζεται. Ἔτσι προχωροῦν στὰ μέγιστα γεγονότα τῶν ἐσχάτων: στὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀντιχρίστου μὲ τὸ δυσάνυμο 666, στὸν Ἀρμαγεδδώνα, στὴν «ἀρπαγὴ», στὴν Β' Παρουσία, στὰ «ὄράματα», στίς «προφητείες» ποῦ δῆθεν ἐξήγγειλαν πρὶν ἀπὸ χρόνια «μελλοντολόγοι» καὶ «ὄραματίστριες». Καὶ δυστυχῶς τέτοια φαινόμενα δὲν τὰ συναντᾶμε μόνον στοὺς χώρους τῶν Χιλιαστῶν ἢ τῶν Πεντηκοστιανῶν ἢ τῶν παντὸς εἶδους «Ἀνησυχούντων Χριστιανῶν», ἀλλὰ καὶ σὲ δῆθεν Ὁρθόδοξες κινήσεις, τοὺς λεγόμενους «Φωτισμένους», ποῦ παίρνουν, λένε, «μηνύματα ἀπὸ τὴν Παναγία» κάθε βράδυ μετὰ τὰ μεσάνυχτα ἢ καὶ ἀπὸ τὸν Χριστὸ τὸν ἴδιο καμιά φορὰ, καὶ ποῦ τὰ γράφουν στοὺς δέρμα τους ἢ σὲ φυλλάδες μὲ περιεχόμενο μὴ σοβαρὸ, ἐνίοτε δὲ καὶ προσβλητικὸ γιὰ τὰ ἱερὰ πρόσωπα τῆς Πίστεώς μας.

Σύμφωνα, λοιπόν, μ' ὅλους αὐτούς, πρὶν κλείσει ὁ αἰώνας μας ἔγινε τὸ 1914 (ὅπως λένε οἱ Χιλιαστὲς) ἢ θὰ γινόταν μέσα στοὺς 1999 (ὑπάρχουν πολλοὶ ποῦ τὸ ὑπεστήριξαν αὐτὸ) ἡ Δευτέρα Παρουσία. Θὰ ἐρχόταν, λένε, ἢ ἦταν ἤδη παρὼν ὁ Ἀντίχριστος, μιὰ καὶ ἀπὸ τὸ 1986 «σφραγίζει παντοῦ», κατ' αὐτοὺς. Θὰ εἶχε συμβεῖ ὁ «Ἀρμαγεδδώνας», πλημμυρίζοντας στοὺς αἶμα ὅλο τὸν «δῆθεν χριστιανικὸν κόσμον», ἔλεγαν καὶ λένε οἱ Χιλιαστὲς. Θὰ ἐρχόταν ὁ Χριστός, τὸ 1992 ἢ τὸ 1993, γιὰ «ν' ἀρπάξῃ» τοὺς «δικούς του», ὥστε νὰ γλιτώσουν ἀπὸ τὴν «μεγάλῃ θλίψῃ» ποῦ θὰ πραγματοποιιοῦταν μὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀντιχρίστου, ἔλεγαν οἱ Πεντηκοστιανοί.

Ἄς ἔλθωμε ὅμως σὲ μερικὰ συγκεκριμένα παραδείγματα ἀπὸ δύο μόνον «ψευδοπροφήτες»: ἀπὸ τοὺς Χιλιαστὲς ἢ «μάρτυρες τοῦ Ἰε-

χωδᾶ» καὶ ἀπὸ τὶς ποικίλες ομάδες τῶν λεγόμενων Πεντηκοστιανῶν.

α. Χιλιαστὲς

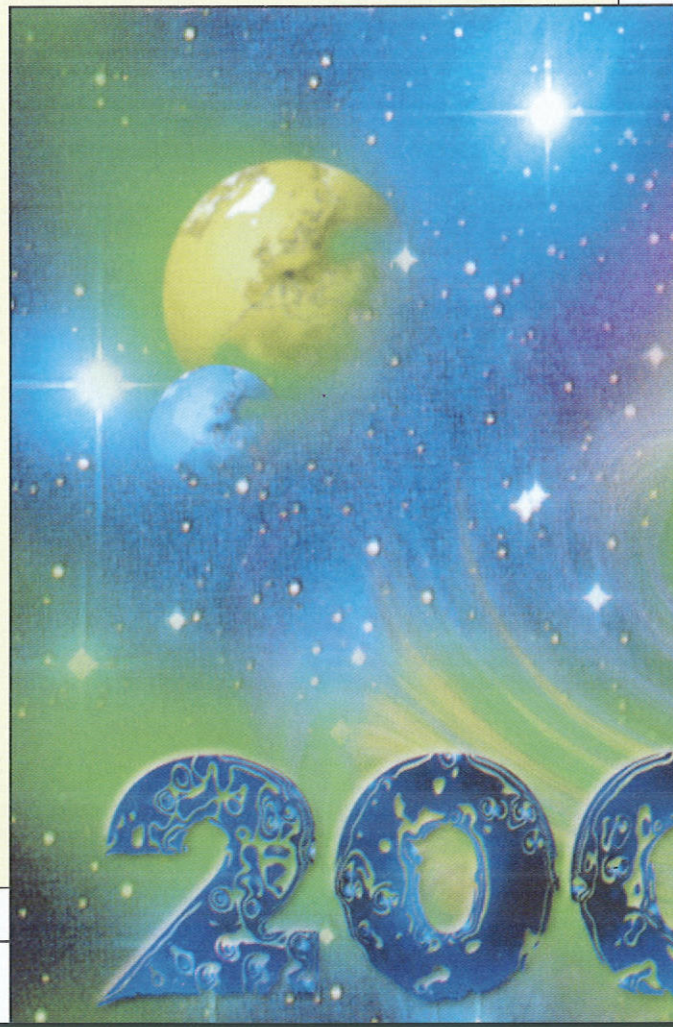
1. Βασικὸ δόγμα τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά εἶναι ὅτι τὸ 1914 ἔγινε ἡ «παρουσία τοῦ Κυρίου» καὶ «ἡ πλήρης ἐγκαθίδρυσις τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ». (Ἄς μὴ μποῦμε στὶς λεπτομέρειες, ἂν αὐτὴ ἔγινε στὴ γῆ, ὅπως ἔλεγαν παλαιότερα, ἢ στὸν οὐρανό, ὅπως λένε τώρα. Αὐτὸ δὲν ἔχει τόση σημασία). Δηλαδή, ἔγινε, κατ' αὐτούς, τὸ πιὸ σημαντικὸ ἐσχατολογικὸ γεγονός, ἡ Δευτέρα Παρουσία τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποία ὅμως δὲν πῆρε εἶδηση ὁ κόσμος, οὔτε εἶδε «πᾶς ὀφθαλμός» (Ἀποκ. α', 7). Τότε θὰ ἔπρεπε νὰ «ἀνατραποῦν πᾶσαι αἱ ἀνθρώπινοι κυβερνήσεις» παραδίδοντας τὴν ἐξουσία στὸν Βασιλέα Χριστὸν (Γραφικαὶ Μελέται, τ. Β', σελ. 112, 85, 251). Βεβαίως, ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι «περὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν» (Ματθ. κδ', 36).

2. Ἡ ἐταιρεία «Σκοπιά» εἶχε καὶ μιὰν ἄλλη τρομακτικὴ «προφητεία» γιὰ τὸ 1975, μὲ τὴν ὁποία φοβέριζε γιὰ δεκάδες χρόνια τοὺς δύστυχους ὁπαδούς της, ἐφαρμόζοντας πάνω τους «πνευματικὸ βιασμό», ὥστε νὰ διακινοῦν τὰ «προϊόντα» καὶ νὰ αὐξάνουν τὶς «μετοχές» της. Τότε, ἔλεγε, θὰ εἶχαν συμπληρωθεῖ τὰ «6000 χρόνια τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐᾶς», θὰ εἶχε «παρέλθει» «ἡ γενεὰ» (δηλαδή θὰ εἶχαν πεθάνει ὅλοι ὅσοι εἶχαν δεῖ τὸν Χριστὸν τὸ 1914) καὶ θὰ ἐλάμβανε χώρα ἡ τρομερὴ «μάχη τοῦ Ἀρμαγεδδώνα», δηλαδή τὸ τέλος τοῦ κόσμου (Σκοπιά, 8.4.67 καὶ 15.11.67). Καὶ αὐτοί, οἱ «μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά», θὰ ἐκδήλωναν τότε «τὶς θεοειδεῖς ιδιότητές» τους πού θὰ τοὺς «καταστήσουν ἰκανούς», «νὰ πλύνουν τοὺς πόδας των στὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν των» (Σκοπιά 1968, σελ. 83).

Στὴ «Σκοπιά» τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1970, σελ. 465, ἔγραφε ἡ ἐταιρεία «εἶναι σαφές ὅτι ὁ καιρὸς πού ἀπομένει ἔχει μειωθεῖ, μὲ μόλις ἔξι περίπου χρόνια πού ἀπομένουν ὡς τὸ

τέλος τῶν 6000 ἐτῶν τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας». Καὶ τὸ 1971, στὴ σελίδα 284, μὲ ἓνα σωρὸ λογαριασμοῦς, βεβαίωσε καὶ πάλι ὅτι τὸ φθινόπωρο τοῦ 1975 θὰ ἔληγε ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία, μὲ μιὰ ἀπόκλιση «ἴσως νὰ περιλαμβάνει μόνο μιὰ διαφορὰ ἐβδομάδων ἢ μηνῶν, ὄχι ἐτῶν».

Δυστυχῶς, τὸ 1975 πέρασε πρὶν 25 χρόνια καὶ τὰ πόδια τῶν χιλιαστῶν... ἔμειναν ἄπλυτα. Τώρα, λένε, ψάχνουν νὰ βροῦν πόσα χρόνια χωρίζουν τὴν δημιουργία τοῦ Ἀδάμ ἀπὸ αὐτὴν τῆς Εὐᾶς, μήπως κι ἐκεῖ ἔγινε τὸ λάθος. Πάντως, ὁ αἰώνας καὶ ἡ «γενεὰ» πέρασαν καὶ οὔτε τὸν Ἀρμαγεδδώνα εἶδαμε οὔτε τὸν Βασιλέα Χριστὸν εἶδε «πᾶς ὀφθαλμός» «ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ»... Ὁ στόχος πάντως ἐπετεύχθη. Οἱ μετοχές καὶ τὰ κεφάλαια τῆς ἐταιρείας ἀυξήθηκαν ἐντυπωσιακά, μιὰ καὶ τότε ὀλόκληρες περιουσίες πωλήθηκαν καὶ ἀφιερώθηκαν στὸν «Ἰεχωβά», δηλαδή στὴν ἐταιρεία, χωρὶς τὰ ἄβουλα θύματά της νὰ διε-

ρωτηθούν: μά, ἀφοῦ τελειώνει αὐτὸ τὸ «πονηρὸ σύστημα» καὶ μαζί του ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, τί θέλει ἡ «Σκοπιὰ» καὶ μαζεύει ὅλες αὐτὲς τὶς ἀμύθητες περιουσίες γιὰ τὸν ἑαυτὸ της;

Ἄς ὀλοκληρώσουμε ὅμως τὴν ἀναφορά μας στὴν παλαιὰ αὐτὴ ψευδοπροφητεία τῆς «Σκοπιᾶς» γιὰ τὸ 1925 μὲ μιὰ πληροφορία ἀκόμη, τὴν ὁποία δὲν γνωρίζουν οἱ σημερινοὶ Χιλιαστὲς. Ὅχι μόνον γιατί δὲν τοὺς τὴν θυμίζει τὸ σημερινὸ «κυβερνῶν σῶμα», δηλαδή οἱ ἀρχηγοὶ τους στὸ Μπρούκλιν, ἀλλὰ καὶ διότι ἐφρόντισε ἐν τῷ μεταξύ ὁ «ἀγωγὸς τοῦ Θεοῦ» νὰ τὴν καλύψει μὲ μεταγενέστερα διαστρεβλωμένα κείμενα.

Τὶ ἔλεξαν, λοιπόν, ἀκόμη οἱ χιλιαστὲς γιὰ τὸ 1925; Ὅτι τότε ἐπρόκειτο νὰ ἀναστηθοῦν οἱ «ἀρχοντες», δηλαδή οἱ Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Δαβὶδ, Δανιὴλ καὶ «νὰ ἀναλάβωσι τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποθέσεων τῆς γῆς» μὲ πρωτεύουσα τὴν Ἱερουσαλήμ. «Μὲ τοὺς τελείους τότε Ραδιοτηλεοπτικοὺς σταθμούς... ὁ Ἀβραάμ

θὰ διευθύνει τὰς ὑποθέσεις τῆς γῆς ἐκ τοῦ ὄρους Σιών» (Ἡ ἐπιθυμητὴ Κυβέρνηση, σελ. 33). Βέβαια τὸ 1925 εἶναι πλέον ξεχασμένο μαζί μὲ τὴν ψευδοπροφητεία τῆς «Σκοπιᾶς» γι' αὐτό. Τὰ θύματά της οὔτε κἀν ὑποπτεύονται ὅτι γιὰ ἀρκετὰ χρόνια τοὺς πρόσφερε καὶ αὐτὴ τὴν ψευδοπροφητεία σὰν «θεϊκὴ διδασκαλία». Αὐτὸ βέβαια οἱ σημερινοὶ χιλιαστὲς δὲν τὸ γνωρίζουν, θὰ σᾶς ποῦν ὅτι εἶναι συκοφαντίες.

Μετὰ ἀπὸ ὅλες αὐτὲς τὶς παταγῶδεις διαψεύσεις τους τί θὰ κάνουν τώρα οἱ διάφοροι ψευδοπροφήτες τῶν αἰρετικῶν χριστιανικῶν καὶ παραχριστιανικῶν ομάδων; Μήπως θὰ ζητήσουν συγγνώμη ἀπὸ τὰ θύματά τους; Μήπως θὰ ὁμολογήσουν τὴν πλάνη τους καὶ θὰ μετανοήσουν; Μήπως θὰ διαλυθοῦν; Τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά. Ἀπλῶς, θὰ ἀνασυνταχθοῦν καὶ θὰ προχωρήσουν ἀκάθεκτοι πρὸς ἄγρον νέων θυμάτων μὲ «ρετουσαρισμένες» τὶς παλιὲς ψευδοδιδασκαλίες τους ἢ μὲ τὸ λανσάρισμα νέων, μοντέρνων πρὸ ἀποτελεσματικῶν γιὰ τὴν προώθηση τῶν συμφερόντων τους, προσαρμοσμένων στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ σύγχρονου μάρκετινγκ. Κάποιο ἄλλο «δόγμα» θὰ «σκαρφιστοῦν», κάποια ἄλλη χρονολογία θὰ ἐφεύρουν. Τοὺς εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο, γιατί πρέπει τὰ θύματα νὰ φοβοῦνται, νὰ συσπειρώνονται γύρω τους καὶ νὰ δουλεύουν γι' αὐτούς. Ἀλλιῶς θὰ τὰ χάσουν. Καὶ τότε ἡ ἐκδοτικὴ ἐταιρεία «Σκοπιὰ» πῶς θὰ ἐξασφαλίσει τὴν διακίνηση τῶν προϊόντων της, τὴν ὁποία ταυτίζει μὲ τὴν «ἀγνὴ λατρεία»;

6. Πεντηκοστιανοὶ

Ἐν ὀλόκληρο «δόγμα» στάθηκε σὲ ὅλες τὶς Πεντηκοστιανὲς ομάδες γιὰ τὴν «δεκαετία» τοῦ '90. «Δυὸ μεγάλα γεγονότα πρόκειται νὰ γίνουν μέσα σ' αὐτὴν τὴν δεκαετία» ἔγραφε ἡ «Ἐλευθέρα Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Πεντηκοστῆς», στὴν ἐφημερίδα της «Χριστιανισμός» τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1991, ἀριθ. 2: «Τὸ πρῶτον εἶναι ἡ ἀρπαγὴ τῆς ἐκκλησίας, ἓνα γεγονὸς ὑψίστης σημασίας... τὸ δεύτερο γεγονὸς... ὁ ἔρχομὸς τοῦ Ἀντιχρίστου θὰ ἐκδηλωθεῖ μετὰ

τήν άρπαγή τής Έκκλησίας καί τοῦ ὁποίου ἡ κυριαρχία θά διαρκέσει ἑπτὰ ἔτη. Μιά ἑπταετία φοβερή πού θά γίνουν συγκλονιστικά γεγονότα μεταξύ τῶν ὁποίων θά εἶναι καί ὁ **τρίτος παγκόσμιος πόλεμος** (Άποκ. θ', 17)». Στή συνέχεια θά γίνει τὸ **χάραγμα μετὸ 666**. Γι' αὐτό, «ἐὰν δὲν θέλουμε νὰ ὑποστοῦμε τίς συνέπειες τής ἑπταετίας τοῦ ἀντιχρίστου, πρέπει νὰ ἐτοιμαστοῦμε νὰ λάβουμε μέρος εἰς τὴν άρπαγή τής Έκκλησίας».

Αὐτὰ ἔλεγαν οἱ Πεντηκοστιανοὶ τὸ 1991. «Προφητείες» γιὰ τρομακτικά γεγονότα: «Πρῶτον»: ἡ «άρπαγή», δηλαδή ὅτι θά ἔλθει ὁ Χριστὸς πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀντίχριστο (καί ὄχι μετὰ ὅπως μᾶς προφητεύει ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου) γιὰ ν' άρπάξει τοὺς δικοὺς Του, ὥστε νὰ μὴν ὑποφέρουν στήν ἐποχὴ τοῦ Ἀντιχρίστου «δεύτερον»: θά ἔλθει μετὰ ὁ Ἀντίχριστος γιὰ μιὰ «ἑπταετία φοβερή» «τρίτον»: θά γίνει ὁ 3ος Παγκόσμιος Πόλεμος. «Τέταρτον»: γι' αὐτό «πρέπει νὰ ἐτοιμαστοῦμε νὰ λάβουμε μέρος εἰς τὴν άρπαγή τής ἐκκλησίας».

Ἄν ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι στιγνὸς ἐκφοβισμὸς, πνευματικὸς βιασμὸς, ψυχολογικὴ πίεση, ἐγκλωβισμὸς θυμάτων, ἐκμετάλλευση τής ἀγνοίας καί τής ἀγαθῆς προαιρέσεως τῶν ἀφελῶν καί ἀνυποψίαστων ἀνθρώπων, τότε τί εἶναι. Ὁ φόβος κι ἐδῶ κρατᾶ περιθριγκωμένους τοὺς ὀπαδοὺς καί ὑπόσχεται τὴν «σωτηρία» σὲ ἄλλους ἀνυποψίαστους.

Ὅμως βρισκόμαστε ἤδη μέσα στοὺς 2000. Ὁ Ἀντίχριστος ἔπρεπε ἤδη νὰ ἔχει ἔλθει. Ἐπρεπε ἀκόμη νὰ ἔχει ἐκδηλωθεῖ ὁ 3ος παγκόσμιος πόλεμος. Ὅμως **ΕΠΤΑ ΧΡΟΝΙΑ** πρὶν, δηλαδή γύρω στοὺς 1993, ἔπρεπε ἤδη νὰ ἔχει γίνει ἡ «ΑΡΠΑΓΗ». Ἡ προθεσμία ἔχει πλέον ἐκπνεύσει. Ἄπ' ὅ,τι προκύπτει ἀπὸ τὰ ληξιαρχεῖα δέν... ἔχουν άρπαγεῖ, δηλαδή δέν ἔχουν φύγει γιὰ τοὺς οὐρανοὺς οἱ χιλιάδες τῶν Πεντηκοστιανῶν τής Ἑλλάδος. Ἐγινε ἄραγε λάθος ἢ ὁ ψευδοπροφήτης γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ «ἐλάλησεν ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου λόγον... τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος δὲν ἐλάλησεν»; (Δευτερ. ιγ', 22). Τί θά πεῖ τώρα στίς χιλιάδες τῶν ἑξαπατηθέντων καί

διαψευθέντων ὀπαδῶν τῆς ἡ λεγομένη «Ἐλευθέρα Ἀποστολικὴ Έκκλησία τῆς Πεντηκοστῆς»; Πάντως οἱ ψευδοπροφῆτες δὲν συνεντίζονται ἀπὸ τίς διαψεύσεις των.

Συμπεράσματα:

α. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς ψευδοπροφῆτες εἶναι ἀμείλικτος: «πλὴν ὁ προφήτης ὃς ἂν ἀσεβήσῃ λαλῆσαι ἐπὶ τῷ ὀνοματί μου ρῆμα ὃ οὐ προσέταξα λαλῆσαι, καί ὃς ἂν λαλῆσαι ἐν ὀνόματι Θεῶν ἑτέρων, ἀποθάνειται ὁ προφήτης ἐκεῖνος» (Δευτ. ιγ', 19-20).

β. Οἱ ψευδόχριστοι καί οἱ ψευδοπροφῆτες, σὰν τὰ παράσιτα καί τὰ «τσιμπούρια», «ταξιδεύουν» μέσα στήν ἱστορία τῆς Έκκλησίας συνοδεύοντάς Την ἀπὸ τὰ πρῶτα τῆς βήματα.

γ. Χαρακτηριστικὸ ὄλων αὐτῶν τῶν «ψευδόχριστων καί ψευδοπροφητῶν» εἶναι ἡ πολλὴ χρῆση τῆς ἐσχατολογίας, κατὰ περίπτωσι διαστρεβλωμένης καί προσαρμοσμένης στοὺς σκοποὺς των, καί ἡ χρῆση τοῦ φόβου.

δ. Ὅμως ψυχὲς χάνονται, ἡ σύγχυση ἐξαπλώνεται, οἰκογένειες διαλύονται, παιδιὰ χάνουν τὴν οἰκογενειακὴ θαλπωρὴ, τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο καταρρακώνεται καί ὁ ἀθέμιτος προσηλυτισμὸς μετονομάζεται σὲ «θρησκευτικὴ ἐλευθερία».

ε. Εἶναι ἀποδεδειγμένο ὅτι ἡ τύχη τῶν ψευδοπροφητῶν εἶναι προδιαγεγραμμένη. Ὁ λαὸς μας λέει: «ὁ ψεύτης καί ὁ κλέφτης τὴν πρώτη μέρα χαίρεται». Ἡ Μόνη Ἀληθινὴ Έκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἁγία Ὁρθόδοξη Έκκλησία μας, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά θά ἐξακολουθεῖ νὰ δέχεται πάνω στοὺς Πανακῆρατο Σῶμα Τῆς τίς λυσοσαμένες ἐπιθέσεις τῶν ποικιλῶν μων αἰρετικῶν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως θά εἶναι ὁ Μάρτυρας τῶν ἀναπόφευκτων διαψεύσεων τῶν διαφόρων ψευδοπροφητῶν.

Πάντως ἓνα πρῶγμα εἶναι σίγουρο καί ἀναμφισβήτητο: ὅτι ὄλοι αὐτοὶ οἱ ψευδοπροφῆτες ἔχασαν τὴν μοναδικὴ γι' αὐτοὺς εὐκαιρία τοῦ 2000 καί μάλιστα τῶν τελευταίων δεκαετιῶν του καί εἶναι δύσκολο γὰ ξαναβροῦν τέτοια εὐκαιρία. Ἐκτός... κι ἂν περιμένουν τὴν ἐπόμενη χιλιετηρίδα, τὸ 3000 μ.Χ.

«...καὶ ἐπεσκεψασθέ με»

(Πανεπιστήμιο καὶ ζωὴ)

Τοῦ Τριαντάφυλλου Κ. Μπολτέσου, Θεολόγου-Δημοσιογράφου

Γράφοντας αὐτὸ τὸ κείμενο λίγο μετὰ τὴν Πρωτοχρονιὰ καὶ ἔχοντας ζήσει ὅλοι, λίγο ἢ πολὺ, μιὰ ἀνησυχία ἕως ἑνα μικρὸ πανικὸ γιὰ τὸ τί θὰ μᾶς ἐπεφύλασσε μετὰ τὴν εἴσοδο τοῦ 2000 τὸ πρόβλημα, ἢ ἀλλιῶς ὁ «ϊός», τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν, μπορῶ νὰ ἀξιοποιήσω τὴν κατάστασι αὐτὴ μεταφέροντάς τὴν ὡς παράδειγμα γιὰ τὶς σεισιμοληκτικὰ περιοχὰς τῆς Ἀττικῆς, ὅπως αὐτὴ τῶν Ἄνω Λιοσίων.

Ἡ κατάσταση ἐμοιάζει σὰν νὰ εἶχε ἐπαληθευτεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀπαισιόδοξα «σενάρια» προσβολῆς τοῦ «ἰοῦ». Πύραυλοι σὰν νὰ ἔχουν καταστρέψει τὴν περιοχὴ, ἄνθρωποι πρόσφυγες στὸν τόπο τους μένουν σὲ πρόχειρα καταλύματα, χωρὶς ροῦχα, χωρὶς θέρμανσι, μετὰ τὸ νερὸ ἀνύπαρκτο, τὸ ἠλεκτρικὸ ρεῦμα εἶδος πολυτελείας, τὸ στρατὸ ἀπαραίτητο, ὥστε νὰ ἀποφευχθοῦν λεηλασίαι, καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς νύκτας ὅλη ἡ περιοχὴ νὰ νεκρώνει.

Ὅ,τι φοβόμασταν, ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς συμβεῖ, ἔχει ἤδη συμβεῖ στὶς περιοχὰς αὐτὲς τῆς Ἀττικῆς καὶ στοὺς ἀνθρώπους τῆς.

Ἔτσι, τώρα, ἴσως εἶναι εὐκολότερο νὰ ἐκτιμήσουμε τί σημαίνει μέσα σ' ὅλα αὐτὰ νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ παντρεύονται, γιορτάζουν, ζοῦν καὶ αἰσιοδοχοῦν. Ἀλλὰ μποροῦμε, ἐπίσης, νὰ ἀξιολογήσουμε τί σημαίνει ἡ δραστηριοποίησι τῆς Ἐκκλησίας, στὴν περιοχὴ, μετὰ τὸ νὰ ἀναπτύξει μιὰ γραμμὴ βοήθειας καὶ ζωῆς, λίγες μόνο ὥρες μετὰ τὸ κτύπημα τοῦ Ἐγκέλαδου.

Μετασεισμικὴ «διέγερσι» ἀγάπης

Εἶχαμε, λοιπόν, τὴν εὐκαιρία νὰ ἀκούσουμε ἀπὸ τὸν πατέρα Ἀναστάσιον, ἐφημέριον τοῦ ἱ. ναοῦ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, Ἄνω Λιοσίων, τὴν «ἐνεργοποίησι τῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου».

Μέσα στὸ χῶρο τοῦ κυρίως Ναοῦ, ποὺ «ἐπιβίωσε» μετὰ λίγες «ἀμυχὰς» καὶ ἕνα κατεστραμμένο κωδωνοστάσιον, ὁ π. Ἀναστάσιος μᾶς παρέθεσε τὶς συναισθηματικὰ φορτισμένες καὶ ποιμαντικὰ φορτωμένες ὥρες καὶ μέρες μετὰ ἀπὸ τὸν σεισμό. Μᾶς μίλησε γιὰ τοὺς ἐνοριῆτες του, οἱ ὅποιοι, ὅπως πολὺ χαρακτηριστικὰ μᾶς εἶπε, «εἶχαν τὰ πάντα καὶ μέσα σὲ 10 δευτερόλεπτα ἔχασαν τὰ πάντα», «εἶχαν μέχρι καὶ φούερον μικροκυμάτων καὶ γιὰ λίγα δευτερόλεπτα δὲν εἶχαν γκαζάκι γιὰ νὰ φτιάξουν καφέ»!

Ὁ ἴδιος καὶ τὸ «ἐπιτελεῖο» του, παιδιὰ τοῦ πνευματικοῦ κέντρου καὶ τοῦ κατηχητικοῦ, καθὼς καὶ ἀπλοὶ ἄνθρωποι τῆς ἐνορίας, κατέστρωσαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἕνα σχέδιον ἐκτακτικῆς ἀνάγκης. Ἕνας ἠλεκτρονικὸς ὑπολογιστὴς ποὺ βρέθηκε ἦταν ἀπαραίτητος γιὰ τὴν πρώτη φάσι τοῦ σχεδίου. Ἐγινε ἕνα πρόγραμμα, ποὺ βοήθησε στὴ συλλογὴ τῶν πρώτων στοιχείων. Καθένας ποὺ ἐρχόταν στὸ ναὸ καὶ τὸ πνευματικὸ κέντρο γιὰ βοήθεια ἔδινε τὰ στοιχεῖα του (διεύθυνσι, ἀριθμὸ δελτίου ταυτότητας καὶ ἀριθμὸ ἀτόμων οἰκογένειας). Μετὰ τὴν ἐξακρίβωσι τῆς γνησιότητος τῶν στοιχείων, ὁ καθένας ἔπαιρνε μιὰ κάρτα μετὰ τὴ σφραγίδα τοῦ ναοῦ καὶ τὴν προσωπικὴ σφραγίδα τοῦ ἱερέα, στὴν ὁποία γραφόταν τὸ ὄνοματεπώνυμον τοῦ κατόχου (ἕνας ἀπὸ κάθε οἰκογένεια) καὶ ἀμέσως καταχωριζόταν στὸ πρόγραμμα τοῦ ὑπολογιστῆ τί πράγματα (τρόφιμα, εἶδη ρουχιμοῦ) ἔπαιρνε. Στὸ πῖσιν μέρος τῆς κάρτας καταγράφονταν κάποιον κωδικὸν ἀριθμὸν μετὰ στοιχεῖα, ποὺ χρειάζονταν νὰ γνωρίζει μόνον ἡ ὁμάδα τῆς ἐνορίας. Τέτοια στοιχεῖα ἦσαν τὰ ἄτομα τῆς κάθε οἰκογένειας, τί, πότε καὶ πόσες φορὰς προμηθεύτηκε ὁ κάθε σεισιμοπαθὴς τὰ πράγματα ποὺ ἔδινε ἡ Ἐκκλησία.

Ἀπὸ τὰ μεγάφωνα τοῦ ναοῦ, παράλληλα, ἀνακοινώνονταν συνεχῶς τὰ δικαιολογητικὰ ποὺ χρειάζονταν κάποιος γιὰ νὰ προμηθευτεῖ τὴν κάρτα.

Τὸ πρόγραμμα καὶ ἡ καταγραφή ἔγινε ἀπὸ τὸ πρωῒ τῆς ἐπόμενης ἡμέρας, ἐπειδὴ ἀπαιτοῦνταν χρόνος γιὰ ὅλα αὐτά. Στὸ μεταξύ, ὅμως, εἶχαν γραφεῖ σημειώματα, τὰ ὁποῖα στάλησαν μὲ «φάξ» στὶς ἐταιρεῖες (κυρίως τροφίμων) γιὰ νὰ τὶς ἐνημερώσουν γιὰ τὶς ἀνάγκες καὶ νὰ ζητήσουν ἐνίσχυση.

Τὸ ὥραριο γιὰ τοὺς ἐθελοντὲς ἦταν ἀπὸ τὶς ἔξι τὸ πρωῒ μέχρι τὶς τρεῖς ἢ καὶ τέσσερις τὰ ξημερώματα. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἄφησαν σπουδὲς καὶ ἐλεύθερο χρόνο προκειμένου νὰ ἐργασθοῦν γιὰ τοὺς πάσχοντες συνανθρώπους τους.

Πάνω ἀπὸ δεκαπέντε χιλιάδες κουδέρτες καὶ τρεῖς χιλιάδες κρεβατάκια καὶ καθημερινὰ εἰκοσιτόνοι τρόφιμα, εἶναι ἓνας πρόχειρος ὑπολογισμὸς γιὰ τὸ μέγεθος τῆς βοήθειας ποὺ προσφέρθηκε στοὺς περίπου δεκαεννιά χιλιάδες καταγεγραμμένους ἐνοριῖτες.

Ἡ ἐπιμέλεια ὅμως δὲν χρειάζεται μόνο στὴ διανομὴ ἀλλὰ καὶ στὴ συγκέντρωση. Τὸ καθετὶ καταγραφόταν ἀλλὰ καὶ ἐλεγχόταν. Τὰ στοιχεῖα ὅλων τῶν δωρητῶν συγκεντρώνονταν, ὥστε νὰ ἀποσταλοῦν μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία εὐχαριστήριες ἐπιστολὲς καί, σ' ὅσους ἔδωσαν χρήματα, οἱ νόμιμες ἀποδείξεις.

Χρήσιμη παράμετρος τοῦ ὅλου σχεδίου εἶναι ὅτι τὰ προϊόντα ποὺ δωρίζονταν, δὲν θὰ πρέπει νὰ ἔχουν πάνω τους στοιχεῖα ἢ σφραγίδες τῶν δωρητῶν. Αὐτὸς ὁ τρόπος διαφήμισης ἢ καὶ προπαγάνδας εἶναι ἀπαράδεκτος, καθὼς χιτίζεται πάνω στὴν ἀνθρώπινη ἔνδεια.

Στὸν σχεδιασμὸ ἀντιμετώπισης ἐκτάκτων ἀναγκῶν θὰ πρέπει νὰ ληφθεῖ ὑπόψη ἡ δράση, ποὺ ἀναλαμβάνουν σὲ τέτοιες περιπτώσεις οἱ αἰρετικοί. Ἡ ἐνημέρωση γι' αὐτὸ καὶ ἡ συγκέντρωση τῶν αἰρετικῶν φυλλαδίων εἶναι ἐνέργειες ἐπιβεβλημένες.

Πέρα ὅμως ἀπὸ αὐτά, ὁ καθένας ποὺ βρίσκειται σὲ ἀνάγκη ἐξυπηρετεῖται, ἀκόμα κι ἂν εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν Ἐκκλησία (αἰρετικός, ἄθεος, ἀλλόθρησκος).

Τέλος, μία σημαντικὴ πτυχὴ, πέρα ἀπὸ τὴν ὑλική, εἶναι καὶ ἡ πνευματικὴ καὶ ψυχολογικὴ ὑποστήριξη. Ἡ διερεύνηση τῶν προβλημάτων ποὺ ἀναδύονται χρειάζονται τὴν εὐαισθησία καὶ τὸ κριτήριο, ὥστε νὰ ὀδηγηθοῦν οἱ ἄνθρωποι πρὸς

τὸ Θεὸ καὶ νὰ μὴν ἀποξενωθοῦν λόγῳ τῶν συγκυριῶν καὶ τῶν ἐκτάκτων προβλημάτων ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας.

Σχέδιο Πλησιοκράτης

Ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ νὰ προχωρήσουμε σὲ μία πρόταση γιὰ ἀνάλογες καταστροφικὲς περιστάσεις, πρόταση ποὺ ὠρίμασε μετὰ καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα ἀκούσαμε ἀπὸ τὸν π. Ἀναστάσιο. Γιὰ τὸν κρατικὸ μηχανισμὸ ὑπάρχει ὡς σχέδιο ἐκτακτῆς ἀνάγκης ὁ πολὺ γνωστός μας «Ξενοκράτης». Αὐτὸς, συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς κατάλληλους κωδικοὺς ἀνάλογα ἀπὸ τὴν καταστροφή καὶ τὸν κίνδυνο, ἐνεργοποιεῖται γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος.

Μὰ ἐπειδὴ ἡ Πολιτεία, γιὰ ποικίλους λόγους καὶ ἐξαιτίας ἀντικειμενικῶν δυσκολιῶν, ἐφαρμόζει ὄχι τόσο πετυχημένα ἢ ὄχι τόσο γρήγορα τὶς σχετικὲς παραγράφους τοῦ σχεδίου «Ξενοκράτης», πιστεύουμε πὼς ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ προχωρήσει στὴν κατάρτιση ἀναλόγου σχεδίου μὲ βάση τὶς δυνατότητές της.

Τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά, ὁ τρόπος καὶ ὁ τύπος ὀργάνωσης τῶν ἐνοριῶν διαφέρουν ἀπὸ αὐτὸ τῶν τμημάτων τῆς κρατικῆς μηχανῆς. Πιστεύουμε, ἔτσι, πὼς ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία ποὺ ἔχει πληρεῖ καὶ οἱ ἐνορίες της μποροῦν νὰ πάρουν πρωτοβουλίες, στὴν ἀρχὴ δρώντας ἄμεσα καὶ στὴ συνέχεια βοηθώντας τὴν Πολιτεία, μὲ ἄμεσο σκοπὸ τὴν ἀνακούφιση τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ἐπεκταθήκαμε τόσο πολὺ στὴν ἀναφορὰ τῶν κινήσεων σχεδιασμοῦ, πρὸς τὴν κατάρτιση ἐνὸς σχεδίου ἀνάγκης, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἱ. ναοῦ ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, Ἄνω Λιοσίων.

Μοιραζόμενος τὸν προβληματισμὸ μου, σὲ σχέση μὲ τὴν ὠφέλεια ποὺ θὰ εἶχε ἓνας τύπος «Ξενοκράτη» γιὰ τὴν Ἐκκλησία, μὲ τὸν καθηγητὴ κ. Σταυρόπουλο, ἐμπνευσμένα μοῦ ἀπάντησε δίνοντάς μου τὸ καταλληλότερο καὶ πιὸ πετυχημένο, κατὰ τὴν ἄποψή μου, ὄνομα γιὰ αὐτὴ τὴν ἐπιχείρηση: «Πλησιοκράτης».

Τὸ σχέδιο «Πλησιοκράτης» ἔρχεται, ἔτσι, σὲ συσχετισμὸ μὲ τὸ σχέδιο τῆς Πολιτείας καὶ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ σκοπὸ, στὴν ἀνακούφιση τοῦ Πλησίον. Ὁ «Πλησιοκράτης» συμβουλεύει τὸν ἱε-

ρέα και τους συνεργάτες του για το πώς πρέπει να αντιδράσουν, τι πρέπει να προσέξουν, τι να κάνουν και τι να αποφύγουν για να αντιμετωπίσουν μία έκτακτη κατάσταση στο τοπικό ποίμνιο της Εκκλησίας.

Η επίσκεψη αυτή χαρακτηρίστηκε από τους φοιτητές αποκαλυπτική, ωφέλιμη και εκτιμήθηκε ότι καλλιέργησε ένα ευχάριστο και ζεστό συναίσθημα αλληλεγγύης.

Τελικά, η επίσκεψη ήταν πραγματικά ένα πολύ μεγάλο μάθημα ποιμαντικής ευαισθησίας αλλά και δραστηριοποίησης, τέχνης αλλά και πράξης.

Ένα μάθημα που έπιζητά όχι μόνο φιλότιμους διδασκόμενους, αλλά και άξιους μεταλαμπαδευτές των μηνυμάτων του.

«Είδαμε πριν από λίγο εν συντομία τον Έμμανουήλ να γίνεται θρέφος στη φάτνη και απ' ενός μὲν να σπαργανώνεται σαν άνθρωπος, απ' άλλου δὲ να ὑμνεῖται με θεϊκό τρόπο από τὸ στράτευμα τῶν ἁγίων ἀγγέλων. Οἱ τελευταῖοι ἔφεραν τὸ χαρούμενο μήνυμα τῆς Γέννησής Του στους βοσκούς. Διότι ὁ Θεὸς καὶ Πατέρας χάρισε τὸ πρῶτο κήρυγμα γιὰ Αὐτόν, ὡς δραβεῖο γιὰ τοὺς ἀγγέλους, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν στὸν οὐρανό. Καὶ εἶδαμε Αὐτόν καὶ σήμερα νὰ ὑπακούει στους νόμους τοῦ Μωϋσῆ ἢ καλύτερα εἶδαμε τὸν νομοθέτη Θεὸ νὰ ὑποτάσσεται ὡς ἄνθρωπος σὲ ὅσα Ἐκεῖνος θέσπισε. Τὸ γιὰ ποιὰ αἰτία ἔγινε αὐτὸ διδάσκει ὁ σοφώστατος Παῦλος, ὅταν λέει: «Ὅταν ἡμᾶςταν νήπιοι, ἡμᾶςταν ὑποδουλωμένοι στὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου... Ὅταν ὁμως ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Υἱὸ Του, ὁ Ὅποιος γεννήθηκε ἀπὸ γυναίκα καὶ ὁ Ὅποιος ἀκολούθησε τὶς ἐπιταγές τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, μὲ σκοπὸ νὰ ἐξαγοράσει ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θρῖσκονταν κάτω ἀπὸ τὴν ἐπικυριαρχία του». Λοιπὸν, ὁ Χριστὸς ἐξαγόρασε ἀπὸ τὴν κατάρα τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θρῖσκονταν κάτω ἀπὸ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ οἱ ὁποῖοι δὲν τὸν ἐφήρμοζαν. Καὶ πῶς τοὺς ἐξαγόρασε; Τοὺς ἐξαγόρασε, ἀφοῦ συμπλήρωσε τὸν Μωσαϊκὸ νόμο. Καὶ τοὺς ἐξαγόρασε καὶ σύμφωνα μὲ ἕναν ἄλλο τρόπο, μὲ τὸ νὰ καταστήσει τὸν Ἐαυτό Του ὡς ὑπάκουο καὶ ὑποτασσόμενο στὸν Θεὸ καὶ Πατέρα σὲ ὅτιδήποτε γιὰ

χάρη μας, γιὰ νὰ λύσει τὰ ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα προέκυψαν ἀπὸ τὴν παράβαση τοῦ Ἀδάμ. Διότι ἔχει γραφεῖ ὅτι, ὅπως ἀκριβῶς ἐξ αἰτίας τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου οἱ πολλοὶ ἔγιναν ἁμαρτωλοὶ, ἔτσι ἐξ αἰτίας τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς θὰ γίνουν δίκαιοι οἱ πολλοί.

Κατέβασε λοιπὸν τὸν αὐχένα στὸν νόμο μαζί μας καὶ ἔπραξε αὐτὸ κατ' οἰκονομίαν. Διότι ἔπρεπε αὐτὸς νὰ συμπληρώσει ὅλη τὴν δικαιοσύνη. Διότι, ἐπειδὴ ἔλαβε μορφή δούλου ἐξ ὀλοκλήρου, ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ λόγου, σὰν νὰ θρῖσκόνταν στὸν ζυγὸ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἔμοιασε κάποτε μὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δίνουν ὡς φόρο τὰ δίδαρχα, ἂν καὶ εἶναι ἐλεύθερος ὡς πρὸς τὴ φύση καὶ αὐτοτελής, ὡς Υἱός. Ὅταν λοιπὸν δεῖς νὰ τηρεῖ τὸν νόμο, νὰ μὴ σκανδαλισθεῖς, οὔτε ὁμως νὰ θεωρήσεις ὡς δούλο τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος εἶναι ἐλεύθερος. Νὰ ἐννοεῖς καλύτερα τὸ βάθος τῆς συγκατάβασης». (Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Λόγος Εἰς τὴν Ὑπαπαντήν).

Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες

Τοῦ Καθηγητοῦ ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ

«Ἀνεξάρνητον» ἢ «ἀνεξάρτητον μείναι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτόν»; (Ἐρώτηση π. Π. Ν.).

Καὶ πάλι τίθεται τὸ ἐρώτημα γιὰ τὸ ποιά εἶναι ἡ σωστὴ γραφὴ στὸ κείμενο τῆς εὐχῆς τῆς ὀγδόης ἡμέρας ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ παιδίου, τὸ «ἀνεξάρνητον μείναι...» ἢ τὸ «ἀνεξάρτητον μείναι...». Ἡ διαφορὰ τῶν δύο λέξεων συνίσταται σὲ ἓνα γράμμα: ν ἢ τ. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ γράψαμε ἐκτενῶς σὲ μιὰ ἀπὸ τίς πρώτες ἀπαντήσεις, τὴν ὑπ' ἀριθμ. 12. Παραπέμπουμε σ' αὐτή, γιατί δὲν εἶναι σκόπιμο νὰ ἐπαναληφθοῦν ὅσα γράφηκαν τότε. Συνοψίζουμε καὶ παραθέτουμε μερικὰ ἐνδιαφέροντα συμπληρωματικὰ στοιχεῖα.

Ἡ πρώτη γραφὴ («ἀνεξάρτητον») ἀπαντᾷ σὲ νεότερες ἐκδόσεις καὶ προέρχεται εἴτε ἀπὸ τυπογραφικὸ λάθος εἴτε ἀπὸ ἄστοχη διόρθωση τῆς ὀρθῆς λέξεως «ἀνεξάρνητον» ἀπὸ κάποιον ἐπιπόλαιο διορθωτή. Ἔτσι πέρασε καὶ σὲ ἄλλες ἐκδόσεις, πού χρησιμοποιοῦνται ἀκόμη στὴ θεία λατρεία ἀπὸ ὀρισμένους ἱερεῖς. Ἔχει εὐτυχῶς διορθωθεῖ ἤδη σὲ νεότερες ἐκδόσεις. Δὲν μένει παρὰ, ὅσοι ἔχουν σὲ χρῆση παλαιότερες, νὰ τὸ διορθώσουν, γιατί πρόκειται γιὰ ἀναμφισβήτητο καὶ σοβαρὸ σφάλμα. Μπορεῖ νὰ φαίνεται «σχολαῖος» καὶ ἀσήμαντος ὁ λόγος γιὰ ἓνα ν ἢ τ, ἀλλὰ ἡ φθορὰ τοῦ κειμένου εἶναι οὐσιαστικὴ. Αὐτὸ θὰ φανεῖ καὶ ἀπὸ τὰ κατωτέρω.

Κατὰ τὰ Λεξικά τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τὸ ἐπίθετο «ἀνεξάρνητος -η -ο(ν)», νεότερη λέξη, σημαίνει αὐτὸν πού δὲν ἔχει ἐξάρτηση ἀπὸ ἄλλον, τὸν αὐτοτελή, αὐτὸν πού ἐνεργεῖ μὲ δική του βούληση, τὸν ἐλεύθερο κ.ο.κ.

Τὸ «ἀνεξάρνητος», μεσαιωνικὴ λέξη, δηλώνει ἐκεῖνον πού δὲν ἐξαρνεῖται, δὲν ἀπαρνιέται κάτι. Φαίνεται δὲ ὅτι σπανίως χρησιμοποιεῖται καὶ πάντοτε σὲ ἐκκλησιαστικὰ κείμενα, μὲ ἀκριβῶς τὴν ἴδια ἔννοια. Ὁ χριστιανὸς φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ δὲν μπορεῖ ἢ δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀρνηθεῖ, ἀλλὰ νὰ μείνει μέχρις αἵματος καὶ θανάτου πιστὸς στὴν χριστιανικὴ πίστη καὶ ὁμολογία. Μπορεῖ νὰ συσχετισθεῖ πρὸς κείμενα τῆς

Καινῆς Διαθήκης, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προφανῶς καὶ ἐξαρτᾶται, ὅπως: «ὅστις δ' ἂν ἀρνησῆται με ἐμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου...» (Ματθ. ι', 33), «ὁ δὲ ἀρνησάμενός με... ἀπαρνηθήσεται...» (Λουκ. ιβ', 9), «τὴν πίστιν ἤρνηται καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων» (Α' Τιμ. ε', 8), «εἰ ἀρνησόμεθα, κακεῖνος ἀρνησεται ἡμᾶς» (Β' Τιμ. β', 12), «τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι» (Β' Πέτρ. β', 1), «τὸν μόνον δεσπότην καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι» (Ἰουδ., 4), «οὐκ ἤρνησώ τὴν πίστιν μου» (Ἀποκ. β', 13), «οὐκ ἤρνησώ τὸ ὄνομά μου» (Ἀποκ. γ', 8) καὶ ἄλλα.

Μὲ τὴν ἴδια ἔννοια καὶ μέσα σὲ παρόμοιο φραστικὸ πλαίσιο ἀπαντᾷ σὲ ἀρχαιότατα χριστιανικὰ κείμενα, ὅπως στὶς Ἀποστολικὰς Διαταγὰς («Τοὺς διωκομένους διὰ πίστιν... ἵνα ἀνεξάρνητον ἐφ' ἑαυτοῖς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ διατηρήσωσιν», Ἐπιτομὴ Ἡ Βιβλίου 27, 1 καὶ «ἐξαρνησάμενοι τὴν εὐσέβειαν διὰ γνώμης χαννότητα καὶ φόβον βραχυτάτης τιμωρίας...» Ε' 6, 5), στὸν φιλόσοφο καὶ μάρτυρα Ἰουστίνου («μέχρι θανάτου ἀνεξαρνήτους ἡμᾶς γίνεσθαι τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ» Διάλογος πρὸς Τρύφωνα 30, 2, 4), στὶς Πράξεις Ἰωάννου («εἰς ἀνεξάρνητον μαρτύριον τοῦ θανάτου» 9, 14), στὸ Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κόνωνος («ἕμμεν καὶ δοξάζειν ἀνεξαρνήτως» 5, 3,3), στὸν Μέγα Ἀθανάσιο («ἀνεξάρνητος Ἐκκλησία», Ὁμιλία εἰς τοὺς ἁγίους Πατέρας καὶ Προφήτας 1072, 4) καὶ στὸν Εὐσέβιο Καισαρείας («... μενούσης μοι τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας ἀνεξαρνήτου» 10, 11, 35).

Στὴν εὐχὴ «εἰς τὸ κατασφραγίσαι παιδίον λαμβάνον ὄνομα τῆ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ» ἀπαντᾷ τὸ ἐπίθετο «ἀνεξάρνητον (μείναι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτόν)» μὲ τὴν ἴδια σημασία πού τὸ βρίσκουμε καὶ στὶς διβλικὲς ἀναφορὰς καὶ στὶς πατερικὲς καὶ ἄλλες παραθέσεις ἀπὸ παλαιούς ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς πού μνημονεύσαμε πιὸ πάνω. Πρόκειται καὶ ἐδῶ γιὰ μιὰ παλαιοτάτη εὐχή, πού ἀνεγινώσκετο στοὺς κατηχομένους κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἐγγραφῆς των

στοις σχετικούς ἐκκλησιαστικούς καταλόγους. Ἄπὸ τότε ἦσαν κατηχούμενοι χριστιανοί. Τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖο στὸ ἐξῆς θὰ ἔφεραν, εὐχόμεθα νὰ μείνει ἀπὸ αὐτοὺς «ἀνεξάρνητον». Μετὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ νηριοβαπτισμοῦ ἀπὸ ἐπίδραση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τῆς ἰουδαϊκῆς πράξεως περὶ ὀκταήμερου περιτομῆς καὶ τῆς κατ' αὐτὴν ὀνοματοθεσίας (βλέπε καὶ Λουκ. α' 59-63 καὶ β' 21) καὶ ἐπειδὴ στὴν εὐχή γίνεται ἀκριβῶς λόγος περὶ ὀνόματος, συνεδέθη μὲ τὴν ὀγοδὴ ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ παιδιοῦ ἡμέρα καὶ τὴν ὀνοματοδοσίαν του. Ἡ εὐχή βέβαια ἀναφέρεται στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ - χριστιανός, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει σὲ κάτι τὸ συγγενές.

Ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης δίνει μιὰ σύντομη περίληψη καὶ ἓνα ὀλιγόλογο σχόλιο στὴν εὐχή «εἰς τὸ ποιῆσαι κατηχούμενον», πού προτάσ-

σεται τῶν ἀφορισμῶν πού προηγοῦνται τοῦ ἁγίου βαπτίσματος («Ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, Κύριε ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας...»). Αὐτὴ εἶναι συγγενῆς ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο μὲ τὴν εὐχή τῆς ὀγδόης ἡμέρας καὶ ὁ Συμεὼν κάνει ἓνα συνδυασμὸ καὶ τῶν δύο, χρησιμοποιώντας μάλιστα καὶ τὸ ἐπίμαχο ἐπίθετο «ἀνεξάρνητον»: «Ἡ πρώτη δὲ εὐχή ἐν ὀνόματι τῆς Τριάδος. Αὐτῇ γὰρ παρατίθεται τῷ μόνῳ Θεῷ καὶ δι' αὐτῆς ἀγιάζεται. Καὶ ἀνεξάρνητον μένειν τὸ ὄνομα τῆς Τριάδος ἐν τῷ βαπτισμένῳ ἢ εὐχή δυσωπεῖ καὶ τελειωθῆναι τοῦτον τῷ θεῷ βαπτίσματί τε καὶ χρίσματι καὶ τῇ ἱερᾷ κοινωνίᾳ» (Διάλογος, κεφ. 62). Ἐκτενέστερος σχολιασμὸς τῆς ὀνοματοδοσίας καὶ τῆς εὐχῆς τῆς ὀγδόης ἡμέρας γίνεται στὰ κεφάλαια 59 καὶ 60 τοῦ «Διαλόγου». Ἐκεῖ ὅμως δὲν ἀναφέρεται ὁ ὅρος «ἀνεξάρνητος».

Εἰς τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐτίμησε στὶς 5 Φεβρουαρίου 2000, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς ἱερᾶς μνήμης τοῦ Ἁγίου Φωτίου, πού τελέσθηκε στὸν Ναὸ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου Ἀθηνῶν, μὲ τὸ Παράσημο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Β' Τάξεως, τοὺς Πανοσιολογιώτατους Ἱεροκέρυκες π. Ἰωάννη Ψάρα, τῆς Ἱ.Μ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, π. Γεώργιο Δημόπουλο, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, π. Δαμασκηνὸ Χαλκίτη, τῆς Ἱ. Μ. Ἀττικῆς, π. Ἀθηνάγορα Καραματζάνη, τῆς Ἱ. Μ. Κίτρους, π. Δοσίθεο Ἀνδριανόπουλο, τῆς Ἱ. Μ. Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς, π. Φιλάρετο Ἀντύπα, τῆς Ἱ. Μ. Νικαίας καὶ τοὺς Ὁμότιμους Καθηγητὲς τῆς Θεολογίας Πρωτοπρεσβύτερο π. Ἰωάννη Ρωμανίδη, κ. Ἀνδρέα Φυτράκη, κ. Μάρκο Σιώτη, κ. Βασίλειο Δεντάκη, κ. Ἀθανάσιο Γερομιχαλό καὶ κ. Δαμιανὸ Δόϊκο. Ἡ ἀπονομὴ ἔγινε μέσα σὲ κλίμα βαθείας συγκινήσεως ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστόδουλο, ὁ ὁποῖος μίλησε γιὰ τὴν προσφορά, τὴν μαρτυρία καὶ τὴν διακονία τῶν τιμωμένων ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θεολογίας. (π. Ἀ.)

Βιβλιοπαρουσίαση

Ίερός Μητροπόλεως Δράμας, Ἡ θεία Λειτουργία (εἰσηγήσεις, πορίσματα ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ίεράς Μητροπόλεως, ἔτος 1998), Δράμα 1998, σελ. 322.

Στὴ θεία λειτουργία, τὸ κατ' ἐξοχὴν μυστήριό τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς καὶ ἀγάπης, «ἡ οἰκονομία τοῦ Σωτῆρος σημαίνεται» (ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας). Πραγματοποιεῖται δηλαδὴ καὶ πάλι μυστηριακά, κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν» (Λουκ. κβ', 19), ὄλο τὸ λυτρωτικὸ καὶ σωτηριώδες ἔργο τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ μας.

Κάθε φορά πὸ ἐκκλησιαζόμεστε καὶ κοινωνοῦμε «ὄραμεν τὸν Χριστὸν τυπούμενον» (ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας), μέσα ἀπὸ τὰ «ἀντίτυπα» τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματός Του, καὶ δίδουμε τὴ χάρι καὶ τὴν εὐλογία τῆς ἀπολυτρώσεως. Γινόμαστε μέλη «ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ» (Ἐφεσ. ε', 30). Αὐτὸς εἶναι ἄλλωστε καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ μυστηρίου, ἡ κοινωνία καὶ ἐνωμάτωση τῶν πιστῶν στὸ Χριστό, ἡ ἀνακαίνιση τῆς δημιουργίας καὶ τοῦ κόσμου, τὸ μπλόκισμα τῆς ζωῆς μας στὴν ἀπὸ τώρα μέσα στὴν Ἐκκλησία διούμενη πραγματικότητα τῆς «ἄλλης διοτις, τῆς αἰώνιου».

Γι' αὐτὸ, λοιπόν, εἶναι χρέος τῆς Ἐκκλησίας νὰ τονίζει στοὺς πιστοὺς τῆς τῆ σημασία τῆς θείας λειτουργίας ὡς κέντρο τῆς ὅλης λατρευτικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι, τέλος, εὐθὴν ὄλων μας νὰ συμμετέχουμε στὴ θεία λειτουργία μὲ ἐπίγνωση τῶν τελουμένων σ' αὐτὴν καὶ μὲ διάθεση προσέλευσης στὸ ποτήριό τῆς ζωῆς, ὅσο γίνεται πρὸ συχνὰ καὶ μὲ τὴν κατάλληλη πάντοτε προετοιμασία.

Στὸ βιβλίό αὐτό, θεολόγοι, ἱερεῖς καὶ πανεπιστημιακοὶ δάσκαλοι δημοσιεύουν ἐξειδικευμένες, πολὺ ἐνδιαφέρουσες καὶ ἐπιστημονικὰ τεκμηριωμένες εἰσηγήσεις γιὰ τὴν ἱστορία, τὴ θεολογία καὶ τὴν τάξη τῆς θείας λειτουργίας.

Πιστεύουμε πὸς ἡ δημοσίευση τῶν κειμένων αὐτῶν καὶ ἡ ἀπόδοσή τους στὸ εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινὸ θὰ βοηθήσει στὴ βαθύτερη κατανόηση τῶν ζητημάτων πὸ ἀφοροῦν τὴ θεία λειτουργία καὶ θὰ συμβάλλει στὴν οἰκοδομὴ καὶ ἀνάπτυξη τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος προβληματισμοῦ γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς λατρευτικῆς ζωῆς, μέσα στὰ πλαίσια πάντοτε τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας παράδοσης.

Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ποιμαντικὴ Γάμου καὶ Οἰκογένειας, Ἐκδόσεις Ἱεράς Μητροπόλεως Ἡλείας, Ἀθήνα 1999, σελ. 69.

Στὸ μικρὸ αὐτὸ βιβλίό περιέχονται οἱ εἰσηγήσεις στὸ Θεολογικὸ Συνέδριο γιὰ κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἡλείας, πὸν πραγματοποιήθηκε στὴν Ἀμαλιάδα τὸ διήμερο 22-23 Φεβρουαρίου 1999.

Ἡ ἐπιλογή καὶ παρουσίαση τοῦ θέματος ἀνταποκρίνεται στὴ μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ ποιμαίνει τὴ Μικρὴ Ἐκκλησία μέσα στὸ σύγχρονο κόσμο, ἀλλὰ καὶ στὴν ἀνησυχία πὸν ὑπάρχει ὡς πρὸς τὸ τί μέλλει γενέσθαι στὰ θέματα τοῦ γάμου

καὶ τῆς οἰκογενείας στὰ πρόθυρα τοῦ 21ου αἰῶνα.

Τὸ θέμα, στὸ πρῶτο θεωρητικὸ μέρος, ἀντιμετωπίζεται καὶ προοπτικά, ἐν ὄψει τοῦ 21ου αἰῶνα, καὶ μὲ ἀφετηρία τὰ προβλήματα πὸν ἀπασχολοῦν τὴ σύγχρονη οἰκογένεια. Παράλληλα δὲν παραλείπεται ἀνάλυση τῶν προτύπων πὸν προβάλλει ἡ ὀρθόδοξη παράδοση γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας, ὥστε νὰ λειτουργήσουν ὡς σήματα πορείας καὶ νὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ προσομοίωση πρὸς αὐτὰ χωρὶς φόβο, ἀλλὰ μὲ ἀγάπη μᾶς καὶ λειτουργοῦμε ὡς ποιμένες καὶ ὡς ἔγγαμοι μέσα στὸ Μυστήριό τῆς Ἀγάπης.

Στὸ βιβλίό περιλαμβάνεται ἡ πρότυπη παρουσίαση ἑνὸς Κέντρου Προετοιμασίας γάμου καὶ ἡ παραστατικὴ ἀποτύπωση τῶν διαδικασιῶν τῆς δημιουργίας του. Περιλαμβάνονται, ἐπίσης, ἐπεξεργασμένες οἱ ἀπαντήσεις πὸν δόθηκαν ἀπὸ τοὺς Ἐφημερίους τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ τοὺς συνεργάτες τους σὲ ἐρωτηματολόγιο πὸν μοιράστηκε πρὶν ἀπὸ τὸ συνέδριο καὶ περιείχαν τὶς ἀποφαισεις τους γιὰ τὴν ἀριότερη ὀργάνωση μῆς Ὑπηρεσίας Συμπαράστασης Οἰκογενείας στὰ πλαίσια μῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Ἡ προσθήκη μῆς μικρῆς θεματικῆς βιβλιογραφίας βοηθᾷ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ παρόντος τόμου στὴν καλύτερη ἐτοιμασία τους γιὰ ν' ἀνταποκριθοῦν στὶς ἀνάγκες μῆς σύγχρονης ποιμαντικῆς ἀντιμετώπισης τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας.

π. Κωνσταντίνου Παπανικολάου, Ἀρχιμανδρίτου-Δημοσιογράφου, Διαλογισμοὶ σὲ ἔρημη χώρα, Ἐκδόσεις Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1999, σελ. 168.

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, περπατώντας στὴν ἴδια ἀκριδῶς «ἔρημη καὶ ἄβατη καὶ ἄνυδη γῆ», 2000 χρόνια μετὰ ἀπὸ Ἐκεῖνον ἀναρωτιέται καὶ τὸν ρωτᾷ:

Τὶ ἔγινε καὶ τὸ μήνυμα «ἐντολὴν καινὴν δίδωμιν ὑμῖν, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους» ξεθώριασε στὰ αὐτιά καὶ τὰ μάτια τῶν γενεῶν πὸν Τὸν προσκίνησαν στὸ διαχιλιόχρονο πέρασμά τους;

Πῶς καὶ ἀναγνώρισαν τὸν ταπεινὸ ὄνειροπόλο ξυλοργὸ οἱ Ἐξουσιαστὲς καὶ οἱ Ὑπῆκοι, οἱ Προύχοντες καὶ οἱ Προλετᾶριοι, οἱ Σοφοὶ καὶ οἱ Ἀγράμματοι, ὡς ἐνσαρκωθέντα Θεοῦ, καὶ ταυτόχρονα δὲν ἄκουσαν τὸ μήνυμα τῆς τέλει ἀγάπης πὸν διαλαλήθηκε ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Σταυροῦ ἐπάνω στὸν Γολγοθᾶ;

Πατὶ ἄραγε, ὁ ἄνθρωπος πὸν ἔφθασε στὸν προθάλαμο τῆς παραφύσεως δημιουργίας ἀνθρώπου, στὴν ἀμφισβήτηση τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν ἀναστροφή τῶν φυσικῶν φαινομένων, δὲν κατάφερε νὰ λύσει τὸ πάγιο αἶνιγμα: πῶς μπορούμε νὰ δηλώνουμε ὅτι πιστεύουμε στὸν Θεὸ τῆς Ἀγάπης, τῆς Ρῆξης «ἐνεκεν Δικαιοσύνης», τῆς Ἀκτιμοσύνης καὶ τῆς Συγγνώμης, γιὰ νὰ δολοφονοῦμε, νὰ καταπιέζουμε, νὰ στηρίζουμε τὸν κομφορισμό μας καὶ νὰ πλουτίζουμε... στὸ ὄνομά Του...

Τοῦ Μανώλη Μεληνοῦ

Ἄρμοσαν προσγείωση καὶ ἀπογείωση!

Τιμήσαμε καὶ φέτος «τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστήρας τῆς Τρισηλίου Θεότητος». Ὑποκλιθήκαμε στοὺς ἐπιφανεῖς Ἱεράρχες καὶ Οἰκουμενικοὺς Διδασκάλους Βασίλειο, Γρηγόριο, Χρυσόστομο. Ἐπίλεκτα μέλη τῆς πνευματικῆς ἀριστοκρατίας τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀνωτέρας πνοῆς ὁδηγοὶ ψυχῶν στὴ ροὴ τῶν αἰώνων. Ὑπερεποχικὰ τὰ ἔργα τους. Πρῶτοι ἐκεῖνοι δημιούργησαν τίς προϋποθέσεις, ὥστε νὰ συναντηθεῖ τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα καὶ τὸ χριστιανικό· στὴν προσγείωση τὸ ἓνα, στὴν ἀπογείωση τὸ δεύτερο.

Τιμώντας τὴ μνήμη τους, συλλαμβάνουμε τὸν ἑαυτό μας νὰ στέκεται κοντὰ στὸ σημεῖο συναντήσεως δύο λεωφόρων τῆς ἱστορικῆς πορείας καὶ νὰ παρακολουθεῖ μὲ δέος τὴν ἐπαφὴ δύο κόσμων. Στὴν τριάδα τῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν, συναντῶνται, σὲ πρωτοφανή σύνθεση παγκόσμιας ἀκτινοβολίας, ἡ πεμπτοσύνη τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος μὲ τὸ ἀνέσπερο φῶς τῆς Φάτνης καὶ τὴν κορυφαία παρουσία τοῦ Τάφου!

Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι, γνήσια τέκνα τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς, γνωρίζουν ὅτι πέρα ἀπὸ τίς ἐπιφανειακῆς συγκρούσεις, στὸ βάθος ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ λαμπρὴ συνέχεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μὲ τὴν ἐμφάνισή του ἀνοίχτηκε μιὰ ἀτέλειωτη προοπτικὴ δάθους, ἐντελῶς ἀγνωστὴ καὶ ἀκατάληπτη γιὰ τὸν ἑλληνικὸ στοχασμό.

Ὁ πολιτισμὸς πὺν ἐκεῖνοι θεμελίωσαν ἀποτέλεσε τὴ δάση τοῦ ἑλληνογεντρικοῦ δυτικοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν πηγὴ πὺν ἐξασφάλισε στὸ ἔθνος μας τὴν ἐπιβίωση.

Οἱ γενιὲς γονατίζουσι εὐλαδικὰ στὴ Μνήμη τους.

Ἰδιαίτερα τοὺς τιμᾷ ὁ ἐκπαιδευτικὸς καὶ ὁ μαθητικὸς κόσμος, ὡς πρότυπα δασκάλων φωτεινὰ καὶ αἰώνια.

Ἄς εὐχηθοῦμε, ἡ ἐθνικὴ μας Παιδεία νὰ ἔχει σταθερὴ τὴν ἀναφορὰ τῆς στὸ ἱερὸ τρίπρόσωπο καὶ νὰ ἐμπνέεται ἀπ' αὐτὸ γιὰ χάρι τὸν σήμερα καὶ –πολὺν περισσότερο– τοῦ αὔριου τοῦ ἔθνους μας.

Ὁ καλλιτέχνης τῆς ψυχῆς τοῦ ἔθνους!

Στὰ πλαίσια τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τιμήσαμε τὰ Γράμματα.

Κύριος συντελεστής τους, ὁ δάσκαλος. Διαχειρίζεται θησαυρὸ ἀτίμητο: τὴν παιδικὴ ψυχὴ πὺν συνοψίζει τὸ μυστικὸ τῆς φύσεως! Τὸ παιδί εἶναι «κεμῆλιο πὺν πολύτιμο ἀπὸ τὸν χρυσό, ἀλλὰ καὶ

ἀπὸ τὸ γυάλι πὺν εὐθραστο» (Κομένιος). Γιὰ τοῦτο, ὁ ἐκπαιδευτικὸς δὲν πρέπει νὰ εἶναι κοινὸς ἐπαγγελματίας, φερέφωνο μερικῆς φορὲς «σκοτεινῶν» ρευμάτων, ἀλλὰ μυσταγωγός! Διδάσκει μὲ τὰ λόγια, ἐμπνέει μὲ τὸ παράδειγμα. «Τίποτα πὺν ψυχρὸ ἀπὸ τὸν δάσκαλο πὺν περιορίζεται μόνον στὰ λόγια» (Ἰω. Χρυσόστομος). Ἡ ἀγωγή δημιουργεῖ ἀνθρώπους καὶ ἡ μάθηση σοφοὺς. Ὁ δάσκαλος ἀθόρυθα καλλιτεχνεῖ τὴν ψυχὴ τοῦ ἔθνους! Προάγει τὴν ἠθικὴ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Τοῦτο κατορθώνεται, ἂν ἐνστερνοστεῖ τὸ σύνθημα ζωῆς τοῦ Πεσταλότσι πὺν ζήτησε νὰ χαραχθεῖ καὶ στὸν τάφο του: «Τὰ πάντα γιὰ τοὺς ἄλλους, τίποτα γιὰ τὸν ἑαυτό μου!»

Σχολεῖο ἐναντίον φυλακῆς!

Σὲ κάποια συνοικία τῆς Θεσσαλονίκης, σὲ χῶρο πὺν βρισκόταν μιὰ φυλακὴ, χτίστηκε ἓνα σχολεῖο. Θαυμαστὴ «εἰρωνεία» τῆς ζωῆς. Ἐκεῖ ὅπου κατοικοῦσε σαρκωμένος ὁ πόνος, ἀναβλύζει ζωὴ, γέλιο, χαρὰ! Ἡ ἀντίθεση ἐντονη. Ἡ πράξι παρήγορη. Χαροποιὸς ἡ μεταβολή.

Τὸ σκοτάδι τῆς φυλακῆς πὺν δημιουργεῖ ἡ ὀδύνη τῆς ἀπομόνωσης καὶ ἡ αὐτομειψία, διαλύεται ἀπὸ τὸ ἄπλετο φῶς τῆς γνώσης. Ἀπὸ τὴν προσωποποίηση τῆς ἐλπίδας, τὸ παιδί. Ὁ χῶρος πὺν κατελάμβανε κάποιο –ἄς ποῦμε– «ξήν», παραδίδεται πανηγυρικὰ στὸ «εὐ ξήν»!

Δὲν ἀποτελεῖ ξεπερασμένη μεγαλοστομία –ὅπως ἰσχυρίζονται μερικοὶ– τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ μάθηση δημιουργεῖ καλύτερους ὄρους ζωῆς. Ὅτι ἀνεβάξει τὸν ἄνθρωπο σὲ Ἄνθρωπο. Ἡ φλογερὴ μορφή τοῦ ἔθναποστόλου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ προέτρεπε σχετικὰ...

Ἀσφαλῶς ἡ Παιδεία δὲν εἶναι ἔργο τοῦ σχολεῖου μόνον. Εἶναι πρῶτα-πρῶτα τῆς οἰκογένειας. Χρειάζεται μεγάλη προσοχή, ὥστε νὰ ὑπάρξει ἀρμονικὴ συνεργασία καὶ ταυτότητα ἀγωγῆς μεταξὺ οἰκογένειας καὶ σχολεῖου. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τόνισαν ἰδιαίτερα τὴν ἀξία τῆς μόρφωσης. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ οἱ σύγχρονοι, τὸ ἴδιο. Ἡ μάθηση εἶναι ἐκκλησιαστικὴ ἐπαγγελία καὶ ἐθνικὴ ἀνάγκη. Συντελώντας στὴ σφαιρικὴ μόρφωση τῶν νέων, συνεργοῦμε ἀποτελεσματικὰ στὴ μείωση τοῦ πόνου καὶ τοῦ κακοῦ στὴν Πατρίδα μας. Πολλὲς οἱ εὐκαιρίες γιὰ προσφορὰ ὑπηρεσιῶν.

Πολλὲς καὶ οἱ φυλακῆς πὺν... περιμένουν τὸ κλεισμένο τους!

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ

στιγμιότυπα

Έγκαίνια Σταυριδείου Εκκλησιαστικού Ίδρυματος στην Αλεξανδρούπολη (13.2.2000).

Πανηγυρική Θεία Λειτουργία στις Φέρες Έβρου (13.2.2000) με την ευκαιρία του έορτασμού του Ίωβηλαίου.

❶ Μέ τους τιμηθέντες Ίεροκήρυκες και διδασκάλους της Θεολογίας στον Πανηγυρικό Συνοδικό Έσπερινό της έορτής του Ίερού Φωτίου, Άγιος Διονύσιος Αθηνών, 5.2.2000.

❷ - ❸ Από το Συνέδριο για τον Ίερό Φώτιο, Διορθόδοξο Κέντρο, Ίερά Μονή Πεντέλης, 6.2.2000.

❹ Έγκαίνια Δικαστικού Μεγάρου.

1

2

3

4

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ

στιγμιότυπα

Φωτογραφίες: Χρ. Μπόνη

Ο Δήμαρχος Χαλκιδέων κ. Χαράλαμπος Μανιάτης απονέμει το χρυσούν μετάλλιον της Πόλεως στον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Χαλκίδος κ. Χρυσόστομο, με την ευκαιρία συμπλήρωσεως 25ετούς θεοφιλοῦς Ἀρχιερατείας.

Φιλαρμονική Ἁγίου Ἐρμούλου Παλαιοκρήτου Μυτιλήνης. Ἰδρύθηκε τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1995 μετὴν εὐλογία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 20 μέλη καὶ ὁ δάσκαλός της εἶναι ὁ κ. Δημήτριος Φάκας, ἀρχιμουσικός.

- 5 Ἐγκαίνια Μετρό.
- 6 Ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 30.1.2000.
- 7 Μετὸν Πρόεδρο τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἑλλάδος, στὴν κοπὴ τῆς βασιλόπιτας τοῦ Τ.Ε.Ε.
- 8 Ἐπίσκεψη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Χριστοδοῦλου στὸ Κέντρο Ἐρευνῶν «Δημόκριτος», 26.1.2000.

PORT
PAVE
HELLAS

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΛΑΔΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.
1. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - GREECE
ΤΗΛ. - FAX: 7218308, ΤΗΛ. ΔΙΕΚΠ.: 7251149